ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 73ον ΜΑΪΟΣ, 1937. Ἀριθ. 5

ΚΑΘΩΣ ΕΚΕΙΝΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

«Καθὼς ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς περιπατήσωμεν εἰς νέαν ζωήν». (Ρωμ. στ'. 4.)

Καθὼς ὁ Χριστὸς ἀνέστη. Ἀλλὰ πῶς ἀνέστη; Γνωρίζομεν πῶς ἐπροδόθη, πῶς συνελήφθη, πῶς κατεδικάσθη καὶ πῶς ἐσταυρώθη ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο κακούργων. Ἔχομεν εἰς χεῖράς μας ἀρκετὰς λεπτομερείας περὶ τῶν συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐσχεδιάσθη καὶ συνετελέσθη τὸ φρικτὸν δρᾶμα. Ἀλλὰ πῶς συνετελέσθη ἡ ἀνάστασις; Ἠγέρθη, μᾶς λέγουν οἱ πιστοὶ καὶ αὐτόπται μάρτυρες. Ἠγέρθη, μᾶς ἐπιβεβαιώνει ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος τὸν ἐγνώρισε ζῶντα, ἑνώνων τὴν μαρτυρίαν του μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πεντακοσίων τόσων μαθητῶν. Ἀλλὰ πῶς ἐνηργήθη τὸ γεγονὸς τῆς ἀναστάσεως ἐν λεπτομερείαις, κανεὶς δὲν μᾶς πληροφορεῖ. Καὶ ὅμως ὑπάρχει στενωτάτη σχέσις μεταξὺ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς νέας ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχομεν κληθῆ νὰ περιπατήσωμεν: «Καθὼς ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς περιπατήσωμεν εἰς νέαν ζωήν».

Ποία εἶναι ἡ σχέσις τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν νέαν ζωήν;

1. Ἡ ***πηγή***, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προέρχεται, εἶναι ἡ ἰδία. Ἡ δύναμις, ἡ ὁποία τὴν ἐνεργεῖ, εἶναι ἡ ἰδία. Ἐκείνη ἡ ἐνέργεια, ἡ ὁποία ἤγειρε τὸν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν, ἐνεργεῖ τὴν ἔγερσιν τῆς νεκρᾶς ψυχῆς εἰς τὴν κατὰ Θεὸν ζωὴν—τὴν νέαν ζωήν. Ἀμφότερα τὰ ἔργα—ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀνανέωσις τῆς ζωῆς μας—εἶναι ἔργα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Θείου καλλιτέχνου. Δὲν ὑπῆρχεν ἀνθρωπίνη δύναμις εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ. Οὔτε ὑπάρχει ἀνθρωπίνη δύναμις εἰς τὴν ἀφύπνισιν μιᾶς ψυχῆς. Ἡ ἀνάστασις μιᾶς ψυχῆς ἐκ τοῦ θανάτου τῆς ἁμαρτίας δὲν εἶναι ἔργον ἀνθρωπίνων προσπαθειῶν, εἶναι ἐπέμβασις Θεία. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ στερούμεθα λεπτομερειῶν ὡς πρὸς τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐνεργεῖται μυστηριωδῶς εἰς τὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἡ ἀναγέννησις, ὅπως στερούμεθα λεπτομερειῶν περὶ τοῦ πῶς ἐνηργήθη ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ βάθος τοῦ τάφου. «Ὁ ἄνεμος ὅπου θέλει πνέει καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλὰ δὲν ἐξεύρεις πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως εἶναι καὶ πᾶς ὅστις ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πνεύματος» (Ἰωάν γ'. 8). Ὑπερφυσικὴ δύναμις ἐχρειάσθη διὰ νὰ ἐγερθῇ ὁ Χριστός; Ὑπερφυσικὴ δύναμις χρειάζεται διὰ νὰ ἐγερθῇ ἡ ψυχή μου ἐκ τοῦ ὕπνου τῆς ἁμαρτίας. Εἶναι θαῦμα ἡ ἀνάστασις; Θαῦμα εἶναι καὶ ἡ νέα ζωή. Ἀλλὰ γίνονται θαύματα; Δὲν ὑπάρχουν νόμοι φυσικοί, τοὺς ὁποίους οὐδ' αὐτὸς ὁ Θεός, ὅστις τοὺς ἔθεσε, δύναται νὰ παραβῇ; Ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποῦ ἐξακο-

λουθοῦν νὰ ἔχουν τοιαύτην ἀντίληψιν περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ σύμπαντος, ὥστε νὰ νομίζουν ὅτι ὁ Θεὸς δημιουργήσας τὸν κόσμον ἐξήντλησεν ὅλην του τὴν δημιουργικὴν δύναμιν καὶ ὅτι εἶναι καὶ Ἐκεῖνος δεσμευμένος—φυλακισμένος μέσα εἰς τὸν ὑλικὸν κόσμον ὃν ἐδημιούργησεν. Ἀλλὰ τὸ Εὐαγγέλιον—νομίζω δὲ ὅτι εἰς τὰς ἡμέρας μας καὶ ἡ ἐπιστήμη ἐκεῖ κλίνει—μᾶς παρουσιάζει τὸν κόσμον ὡς τὸ πεδίον τῆς ἐλευθέρας δράσεως καὶ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ τὸ σύμπαν εἶναι κἄτι τὸ πλαστικόν. Καθὼς δὲ διὰ τῆς ὑπερόχου δυνάμεώς του ὁ Χριστὸς κατέλυσε τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου, οὕτω καὶ ἡμεῖς διὰ τῆς αὐτῆς θαυμαστῆς δυνάμεως καταλύομεν τὴν ἐξουσίαν τοῦ σκότους, συντρίβομεν τὰς ἁλύσεις τῶν ἁμαρτωλῶν συνηθειῶν καὶ εἰσερχόμεθα εἰς νέαν ζωήν.

2. Δεύτερον κοινὸν σημεῖον μεταξὺ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς νέας ζωῆς εἶναι ἡ **πραγματικότης** τοῦ γεγονότος. Ἀνέστη. Πέραν πάσης ἀμφιβολίας ἀνέστη. Ὄντως ἀπέθανε καὶ ἀληθῶς ἀνέστη. Δὲν ἦτο ἀποκύημα ἐξημμένης φαντασίας τῶν Ἀποστόλων τὸ ὅτι ἐκήρυττον τὴν ἀνάστασιν. Αὐτοὶ δὲν τὴν ἀνέμενον. Ὅταν ἤκουσαν τὸ γεγονός, ἐξεπλάγησαν, ὅταν παρουσιάσθη ἐνώπιόν των ἐταράχθησαν, ὅταν ὡμίλησε πρὸς αὐτοὺς ἐφοβήθησαν. Ἀλλὰ τὸ γεγονὸς διεπιστώθη. Παρουσιάσθη, συνωμίλησε, συνέφαγεν. Αἱ πισταὶ γυναῖκες εἶδον τὸν κενὸν τάφον καὶ Τὸν ἤκουσαν νὰ ταῖς ἀπευθύνῃ τὸ «Χαίρετε !»· ὁ Πέτρος Τὸν εἶδεν, οἱ δύο πορευόμενοι πρὸς Ἐμμαούς, οἱ πεντακόσιοι καὶ ἐπέκεινα ἀδελφοί, ὁ Παῦλος τέλος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἔπαθε αὐταπάτην.

Ἐστάθη ὁ ἴδιος Ἰησοῦς καὶ εἶπεν ; «Ἰδοὺ αἱ χεῖρές μου καὶ οἱ πόδες μου· ἴδέτε καὶ πείσθητε ὅτι εἶμαι ἐγώ. . .» Καὶ ἐπείσθησαν. Ἀσφαλῶς τὸ σῶμα, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Κύριος ἀνέστη, εἶχεν ἰδιότητας τὰς ὁποίας δὲν εἶχε πρίν. Ἦτο κατὰ βούλησιν ψηλαφητὸν ἢ ἀψηλάφητον, ὁρατὸν ἢ ἀόρατον. Ἠδύνατο νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὴν ὁδὸν πρὸς Ἐμμαοὺς καὶ νὰ ἐξαφανισθῇ αἰφνιδίως. Ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν. Ἀλλ᾽ ἦτο τὸ ἴδιον ἐκεῖνο σῶμα τὸ προσηλωθὲν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ—ἐλεύθερον πλέον τῶν περιορισμῶν καὶ τῆς φθορᾶς.

Καθὼς λοιπὸν ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ εἶναι γεγονὸς πραγματικόν, οὕτω καὶ ἡ νέα ζωὴ πρέπει νὰ ἦναι πραγματική. Ὄχι ἐπιπολαία τις πεῖρα ἢ αὐταπάτη, ἀλλὰ ριζικὴ ἀνακαίνισις καὶ καρποφορία. Ὄχι φαινομενικὴ ἀλλαγὴ καὶ σωρεία αἰσθηματικῶν ἐπιδείξεων, ἀλλὰ πραγματικὴ πεῖρα τοῦ Χριστοῦ. Τί θὰ κερδίσῃς νὰ ἦσαι, καθὼς ἡ Ἐκκλησία τῶν Σάρδεων, μὲ τὸ ὄνομα μόνον ὅτι ζῇς καὶ εἶσαι νεκρός ; (Ἀποκ. γ'. 1). Εἰς τί θὰ ὠφελήσῃ ἡ μίμησις συνηθειῶν, ἡ ἀπόκτησις Χριστιανικοῦ ὀνόματος, ἡ ἕνωσις μὲ μίαν Ἐκκλησίαν ἢ καὶ ἡ συμμόρφωσις πρὸς ὡρισμένας ἐξωτερικὰς διατάξεις ; Μία κατὰ φαντασίαν ἀλλαγὴ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ εἶναι χειροτέρα καὶ τοῦ ὕπνου ἀκόμη. Δὲν δυνάμεθα νὰ περιφερώμεθα μὲ τὰ σάβανα τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ περιπατῶμεν εἰς νέαν ζωήν. Ὀφείλομεν νὰ τὰ ἐγκαταλείψωμεν εἰς τὸν τάφον τοῦ παρελθόντος. «Διότι τὸ Πάσχα ἡμῶν ἐθυσιάσθη ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Χριστός. Ἂς ἑορτάζωμεν λοιπὸν οὐχὶ μὲ ζύμην παλαιάν, οὐδὲ μὲ ζύμην κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλὰ μὲ ἄζυμα εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας» (Α'. Κορινθ. ε'. 7—8).

3. Καθὼς ὁ Χριστὸς ἀναστηθεὶς ἐκ νεκρῶν, δὲν ἀποθνήσκει πλέον· θάνατος

αὐτὸν δὲν κυριεύει πλέον (Ρωμ. ϛ'. 9), οὕτω πως ὁ Χριστιανὸς ἅπαξ ἐγερθεὶς ἐκ τοῦ θανάτου τῆς ἁμαρτίας ***δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν νὰ τὸν κυριεύσῃ ἐκ νέου.*** Ἡ ἀνάστασίς του πρέπει νὰ ἦναι ὁριστικὴ καὶ τελειωτική. Νὰ λογαριάζῃ ἑαυτὸν νεκρὸν ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, ζῶντα δὲ διὰ τὸν Θεόν. Ἡ ζωὴ τὴν ὁποίαν ἔλαβεν εἶναι αἰωνία, δὲν ὑπόκειται εἰς φθοράν. Καθ' ὅσον μένει πιστός, οὐδεμία δύναμις θὰ εὑρεθῇ νὰ τὴν φθείρῃ. Εἶναι ζωὴ ἐλευθέρα τῶν προσκαίρων. Ἔχει τέρμα ὄχι τὴν γῆν, ἀλλὰ τὸν οὐρανόν. Ἡ ἀληθὴς διαμονὴ καὶ κατοικία τοῦ ἀνανεωθέντος πνεύματος εἶναι ὁ οὐρανός. Δὲν ἔχομεν ᾧδε πόλιν διαμένουσαν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν. Καθὼς διὰ τῆς ἀναστάσεως ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπέκτησε σῶμα νέον μὴ ὑποκείμενον εἰς φθοράν, οὕτω καὶ ὁ πιστὸς διὰ τῆς ἀναγεννήσεως ἀποκτᾷ ζωήν, ἡ ὁποία δὲν ὑπόκειται εἰς φθοράν, διότι εἶναι ζωὴ αἰωνία. Ὁποία εὐλογητὴ ὑπόσχεσις! Οὔτε ἡ ἁμαρτία οὔτε ὁ θάνατος ἔχει πλέον ἐξουσίαν ἐπάνω μου!

4. Τέλος ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἦτο ***κεκρυμμένη ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κόσμου.*** Ἐνεφανίσθη ἀρκετὰ διὰ νὰ βεβαιωθῇ τὸ γεγονὸς τῆς ἀναστάσεως. Καὶ ὅμως ὅλαι αἱ ἐμφανίσεις ἐγένοντο πρὸς πιστούς. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀναστάντος Κυρίου ἦτο κεκρυμμένη ἀπὸ τοῦ κόσμου. Οὔτε εἰς τὸν Πιλάτον οὔτε εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἐνεφανίσθη. Καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς μαθητάς, κατὰ τὸ διάστημα τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν μέχρι τῆς ἀναλήψεώς Του, ὁ Κύριος ἐνεφανίζετο κατ' ἀραιὰ διαστήματα καὶ δι' ὀλίγον σχετικῶς χρόνον. Τὸ μεγαλείτερον μέρος ἦτο μυστικὸν κεκρυμμένον. Ἀναμφιβόλως ὁ ἀναστὰς Σωτὴρ θὰ ἐδαπάνα τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου εἰς ὅ,τι πάντοτε ἀπετέλει τὴν χαρὰν καὶ ἀπόλαυσίν του: εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Πατρός Του, μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κόσμου.

Οὕτω πως τὸ πλέον ἐνδιαφέρον καὶ μεγαλείτερον μέρος τῆς νέας ἐξ ἀναστάσεως ζωῆς τῆς ψυχῆς εἶναι κεκρυμμένον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ὅπως ἡ ρίζα, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ σημαντικώτερον μέρος τοῦ δένδρου, εἶναι κεκρυμμένη ὑπὸ τὴν γῆν, οὕτω καὶ ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεὸν ἐν κρυπτῷ, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ρίζαν τῆς πνευματικῆς ζωῆς, εἶναι κεκρυμμένη ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δύναμις, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστιανὸς ἀντλεῖ διαρκῶς καὶ ἀνανεώνεται, εἶναι ἀόρατος. Ἡ πηγὴ καὶ τὸ σύνολον τῆς ζωῆς του τῆς ἐσωτερικῆς εἶναι ἀνεξάντλητον καὶ ἀνεξερεύνητον. Εὑρίσκεται ἐν τῷ Θεῷ. «Ἀπεθάνετε καὶ ἡ ζωή σας εἶναι κεκρυμμένη μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ Θεῷ· ὅταν ὁ Χριστός, ἡ ζωὴ ἡμῶν, φανερωθῇ, τότε καὶ σεῖς μετ' αὐτοῦ θέλετε φανερωθῆ ἐν δόξῃ». Ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν ἂς μείνῃ ἀφανής. Δὲν ἐπιδέχεται ἐπίδειξιν.

***

Εἷς Ἄγγλος ἐξερευνητὴς εὑρῆκεν εἰς ἕνα τάφον Αἰγυπτιακὸν πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἓν σφραγισμένον δοχεῖον. Τὸ ἔφερεν εἰς τὸ Βρετανν. Μουσεῖον καὶ ἐκεῖ ἀνοιχθὲν εὑρέθη ὅτι περιεῖχε σπόρους ὀσπρίων. Ἔθεσαν μερικοὺς ἀπὸ τοὺς σπόρους αὐτοὺς εἰς τὸ χῶμα, τὰ ἐπότισαν καὶ εἰς διάστημα ὀλίγων ἑβδομάδων ἀνεφάνη φυτόν. Ἐπὶ χιλιετηρίδας ὁλοκλήρους ἡ ζωὴ τῶν φυτῶν αὐτῶν ἦτο κεκρυμμένη καὶ ἐσφραγισμένη. Ὁ Θεὸς διετήρησε τὴν ζωὴν αὐτῶν κεκρυμμένην ἐκεῖ, ἕως οὗ ἦλθεν ἡ στιγμὴ νὰ φανερωθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ.

Εἶναι ὁ ἴδιος Θεός, ὅστις διατηρεῖ κρυφίως τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τοῦ πιστοῦ, ἕως οὗ σημάνῃ ἡ στιγμὴ τῆς ἐνδόξου φανερώσεως.

Εἶναι ὁ Κύριος, ὅστις θὰ «μετασχηματίσῃ τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, ὥστε νὰ γίνῃ σύμμορφον μὲ τὸ σῶμα τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν διὰ τῆς ὁποίας δύναται καὶ νὰ ὑποτάξῃ τὰ πάντα εἰς ἑαυτόν» (Φιλ. γ΄. 21).

Μιχ. Κυριακάκης

Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΙΣ

ΔΟΛΟΥ ΚΑΙ ΑΘΩΟΤΗΤΟΣ, ΠΑΝΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΛΟΤΗΤΟΣ, ᾼΔΟΥ ΚΑΙ ΟΥΡΑΝΟΥ

('Ιωάν. ιη' 12-24. Ματθ. κϛ 57-75. Λουκ. κβ' 54-71).

Πρὸ ὀλίγου ἡ τρομερὰ ἀγωνία τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ κήπῳ παρῆλθεν. Ἡ πάλη ἔληξεν. Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Κυρίου ἡ ἁγνὴ καὶ ἄμωμος ἐφορτώθη ὁριστικῶς τὰς ἁμαρτίας τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ παραχώρησις τοῦ ἀτομικοῦ θελήματος ὑπῆρξε πλήρης, καὶ ἡ νίκη κατὰ τῆς φυσικῆς ἀποστροφῆς πρὸς τὸ ἀφαντάστως πικρὸν ποτήριον τῆς Θείας ὀργῆς τελεία καὶ περιφανής. Ἡ προδοσία ἐτελέσθη. Δὲν εἶναι πλέον Ἰησοῦς ὁ Παντοδύναμος, ὁ καθησυχάζων τὴν θύελλαν διὰ μιᾶς ἁπλῆς ἐπιπλήξεως. Εἶναι ἤδη ὁ αὐτὸς μὲν Ἰησοῦς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἐγκαταλελειμμένος. Μιαραὶ χεῖρες ἐπιβάλλονται κατὰ τοῦ ἁγνοῦ καὶ ἁγίου ἐκείνου σώματος· δεσμεύεται, καὶ ἐν ἀγρίῳ θριάμβῳ ἀπάγεται πρὸς τὴν πόλιν ὡς μετὰ κόπου συλληφθεὶς μέγας τις κακοποιός.

Οὐδὲν λέγεται περὶ τῆς νυκτερινῆς ταύτης πορείας· ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι τοιοῦτος ὄχλος ὑπηρετῶν ἀσεβὴς καὶ χαιρέκακος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνώδευσε τὴν λείαν του ἐν σεβασμῷ καὶ σιωπῇ. Τίς οἶδε πόσαι εὐφυολογίαι διεσταυροῦντο πέριξ Αὐτοῦ! εὐφυολογίαι, ἑκάστη τῶν ὁποίων θὰ ἦτο κοπτερὸν ἐγχειρίδιον βυθιζόμενον εἰς τὴν εὐαίσθητον καρδίαν Του· πόσαι βλασφημίαι· πόσαι κατάραι· πόσοι βάναυσοι διαγκωνισμοὶ διὰ μέσου τῶν στενῶν καὶ πολυσυχνάστων ὁδῶν!

Ἡ συνοδία φθάνει ἐπὶ τέλους εἰς τὸ μέγαρον τοῦ σεβασμιωτάτου Ἄννα, πρῴην ἀρχιερέως. Πρέπει νὰ τιμηθῇ τὸ γῆρας, καὶ πρῶτος αὐτὸς νὰ ἀντικρύσῃ τὸν μεμισημένον ἀντάρτην, ὅστις ἐτόλμησεν ἐσχάτως τόσα δεινὰ καὶ φλογερὰ οὐαὶ νὰ ἐκστομίσῃ κατὰ τῆς ὑποκρίσεως τῶν εὐσεβεστάτων Φαρισαίων. Ἀλλ' ἓν βλέμμα ἀρκεῖ εἰς τὴν γηραλέαν ὕαιναν. Αἱ στιγμαὶ ἦσαν πολύτιμοι, καὶ πρέπει τὸ θῦμα νὰ καταβληθῇ μὲ ὅλους τοὺς τύπους τῆς νομιμότητος. «Ὑπάγετέ τον εὐθὺς πρὸς τὸν ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέα, τὸν εὐσεβέστατον γαμβρόν μου· ἐκεῖνος θὰ τὸν διορθώσῃ καθὼς τοῦ πρέπει». Καὶ τὸ πλῆθος, εὐπειθὲς εἰς πᾶν ὅ,τι συμφωνεῖ πρὸς τὰς μοχθηράς του ροπάς, ἀπάγει αὐτὸν πρὸς τὸν Καϊάφαν. Ἐκεῖ εὑρίσκονται συνηγμένοι ὅλοι οἱ μεμυημένοι εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα καὶ ἐναγωνίως ἀναμένοντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἐπιχειρήσεως, ὡς καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν μελῶν τοῦ

Συνεδρίου, μαθόντες τὴν ἐπιτευχθεῖσαν σύλληψιν ἢ ἐσπευσμένως κληθέντες. Ἡ πύλη εἶναι ἀνοικτή, καὶ ἡ θυρωρὸς κατ᾽ ἀνωτέραν διαταγὴν περιμένει ἀπὸ πολλοῦ· καὶ ἰδού, μετὰ σπουδῆς εἰσέρχεται ἡ ἀναμενομένη συνοδία, εἰς τὴν οὐρὰν τῆς ὁποίας ἀκολουθεῖ ὥς τις περίεργος διαβάτης ὁ Ἰωάννης, γνωστὸς εἰς τὸ ὑπηρετικόν, ἴσως διότι ἄλλοτε ὡς ἁλιεὺς τῆς Γαλιλαίας ἐπανειλημμένως ἔφερεν ἐκλεκτοὺς ἰχθῦς εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν οἶκον, αὐτὸς δὲ εἰσάγει καὶ τὸν ἔξωθεν ἱστάμενον περιδεῆ Πέτρον· ὁ δὲ δεσμώτης ὠθεῖται βαναύσως ἄνω τῶν ὀλίγων βαθμίδων, αἵτινες φέρουσιν εἰς τὴν εὐρεῖαν στοάν, ἥτις χρησιμεύει ὡς αἴθουσα τοῦ Συνεδρίου.

Ἡ νὺξ αὕτη τοῦ Ἀπριλίου εἶναι ψυχρά· καὶ οἱ ἐν τῇ αὐλῇ πολυπληθεῖς θεράποντες ἀνάπτουσι πυρὰν ἐκ τῆς πλουσίας ἀνθρακαποθήκης τοῦ μεγάρου· καὶ οὗτοι μὲν θερμαίνουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν πρὸς τὸ πῦρ, ἀνωτέρω δὲ ἐκεῖ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Συνεδρίου τελεῖται ἡ πλέον ἀπαισία θρησκευτικὴ δίκη. Πρόεδρος εἶναι ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὁ Καϊάφας, αὐτὸς ἐκεῖνος, ὅστις πρὸ ὀλίγων μόλις ἡμερῶν ἐν πλήρει Συνεδρίῳ, ὅτε ὑπεβλήθη τὸ ἐρώτημα «Τί νὰ κάμωμεν εἰς τὸν ἐκ Ναζαρὲτ Ἰησοῦν; διότι πολλὰ θαύματα κάμνει καὶ πάντες θὰ πιστεύσουν εἰς αὐτὸν ὡς τὸν ἀναμενόμενον Μεσσίαν, οἱ δὲ Ρωμαῖοι μαθόντες τοῦτο θὰ τὸ θεωρήσωσιν ὡς ἀνταρσίαν, καὶ θὰ μᾶς καταστρέψουν· καὶ δυστυχῶς βλέπομεν ὅτι ὁ κόσμος ὅλος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν» (Ἰω. ια΄. 47, 48, ιβ΄. 19). Εἰς τὸ ἐρώτημα ἐκεῖνο ὁ Καϊάφας εἶχεν ὑποδείξει ὡς τὴν μόνην λύσιν τὴν θανάτωσιν τοῦ Ἰησοῦ (αὐτ. ια΄ 49,50) καὶ ἰδοὺ τώρα παρουσιάζεται εἰς αὐτὸν ἡ μοναδικὴ εὐκαιρία νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τὴν λύσιν ταύτην. Ὁ Ἰησοῦς πρέπει ἐξ ἅπαντος νὰ θανατωθῇ, τὸ αὐτὸ δὲ φρόνημα κατέχει τὴν μεγάλην πλειονότητα τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου. Γίνεται πρῶτον ἡ ἐπίσημος ἀνάκρισις. «Τί διδάσκεις; Πόσους καὶ ποίους ἔχεις μαθητάς;» Ὁ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται: «Ἐρώτησον τοὺς ἀκούοντας. Ἡ διδασκαλία μου ὑπῆρξε πάντοτε φανερὰ καὶ δημοσίᾳ. Τί ἐρωτᾷς ἐμέ;» Ὁ ἀρχιερεὺς συνοφρυοῦται· ὁ πλησιέστατα πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἱστάμενος θεράπων τὸ παρατηρεῖ, καὶ ὁ ζῆλός του ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ ἡσυχίας τῆς Αὐτοῦ Ἁγιότητος ἀνακοχλάζει· ἡ χεὶρ ὑπακούει ἀστραπιαίως εἰς τὴν μοχθηρίαν τῆς ψυχῆς, καὶ ἠχηρὸν ῥάπισμα καταφέρεται κατὰ τῆς ἁγνῆς τοῦ Ἰησοῦ παρειᾶς. Μηδαμινὸν ἐπεισόδιον δι᾽ ἄνθρωπον πρὸ πολλοῦ ἤδη καταδεδικασμένον, καὶ ἡ ἀρχιερατικὴ ἀξιοπρέπεια ἱκανοποιεῖται. Ἀλλ᾽ ἂς προσέλθωσιν οἱ μάρτυρες· καὶ ὡς ἄλλοτε ἐπὶ Ἀχαὰβ εὑρέθησαν ψευδομάρτυρες μαρτυρήσαντες κατὰ τοῦ Ναβουθαί, οὕτω τώρα καὶ μετὰ μεγαλειτέρας προθυμίας εὑρίσκονται τοιοῦτοι. Ὡς κατηγορίαν παρουσιάζουσι τοὺς λόγους, οὓς εἶπεν ἄλλοτε ὁ Ἰησοῦς: «Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν» (Ἰω. β΄. 19), δείξας ἀναμφιβόλως τὸ σῶμά του, αὐτοὶ δὲ ἀνέφερον τοῦτο ὡς λεχθὲν περὶ τοῦ ὑλικοῦ ναοῦ, τὸν ὁποῖον μέχρι ζηλοτυπίας ἐλάτρευον. Ὁ κατηγορούμενος σιωπᾷ, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς στενοχωρεῖται. «Δὲν ἀποκρίνεσαι; Τί μαρτυροῦσιν οὗτοι κατὰ σοῦ;» Ἀλλ᾽ ὁ Ἰησοῦς ἐπιμένει σιωπῶν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἀπορεῖ περὶ τοῦ πρακτέου· πῶς νὰ καταδικάσῃ ἄνθρωπον ἀναπολόγητον; «Σὲ ἠρωτήσαμεν ἄλλοτε (σκέπτεται) ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ἐδίδασκες καὶ ἐφέρεσο ὡς κύριος ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ, καὶ σὺ ἀντὶ ἀποκρίσεως μᾶς ἀπέτεινας

ἐρώτησιν περὶ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Ἰωάννου καὶ μᾶς ἀπεστόμωσας· ἀλλὰ τώρα σὲ ἔχω εἰς τὰς χεῖράς μου, καὶ δὲν ἐννοῶ νὰ μοῦ διαφύγῃς». Ἐν τῇ ἀπορίᾳ του ψιθυρίζει κἄτι ὁ Πονηρὸς εἰς τὸ οὖς του. «Ἆ, τὸ εὗρῆκα, λέγει καθ' ἑαυτόν· ὅρκον ἐπακτὸν δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἀποφύγῃ»· καὶ καταβαίνων ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς του καθέδρας ἵσταται ἐπισήμως εἰς τὸ μέσον. Τὸ Συνέδριον κατέχεται ὑπὸ συγκινήσεως. Κἄτι σπουδαῖον θὰ εἴπῃ ὁ ἀρχιερεύς. Ναί, μετὰ μεγάλης ἐπισημότητος ἀνοίγει τὰ χείλη ὁ Καϊάφας καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἰησοῦν : «Σὲ ὁρκίζω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος νὰ εἴπῃς ἂν σὺ ἦσαι ὁ Χριστός». Ὁ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται : «Σὺ εἶπας. Καθὼς τὸ εἶπες· πλὴν σᾶς λέγω, ἀπὸ τοῦ νῦν θέλετε ἰδεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ Οὐρανοῦ». Τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὸν Καϊάφαν. Ἔχει ποῦ νὰ στηριχθῇ διὰ νὰ ἐκφέρῃ τὴν καταδίκην τοῦ μεμισημένου Ἰησοῦ, καὶ πρέπει νὰ τὸ πράξῃ μὲ τὸν πλέον ἐπιβλητικὸν τρόπον. Διασχίζει τὰ πλούσια ἱμάτια αὐτοῦ, δεικνύων οὕτω πόσον θλίβεται καὶ ἀγανακτεῖ ὅτι ἐνώπιον τῆς ἁγιότητός του ἐξεστομίσθη ὑπὸ τοῦ ὑποδίκου τοιαύτη βλασφημία. «Εἶμαι ὁ Μεσσίας. Θὰ λάβω θέσιν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἔλθω μετὰ δόξης ὀχούμενος ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ». Λέγει λοιπὸν μεγαλοφώνως ὁ Καϊάφας : «Ὁ κατηγορούμενος ἐβλασφήμησε. Δὲν χρειαζόμεθα μάρτυρας. Τὴν βλασφημίαν ἐξεστόμισεν ἐπὶ παρουσίᾳ πάντων ἡμῶν, καὶ σεῖς τὴν ἠκούσατε ἀπὸ τοῦ στόματός του. Τίς λοιπὸν εἶναι ἡ ἀπόφασίς σας ;» καὶ ἐκεῖνοι ἀποκρίνονται ἐν χορῷ: «Εἶναι ἔνοχος θανάτου». Ἡ καταδίκη ἐξεφωνήθη. Ἐκέρδησε τὸ ἱερατεῖον. Τοῦ λοιποῦ θὰ σκεφθῇ πᾶς τις καλῶς πρὶν τολμήσῃ νὰ μετρηθῇ πρὸς αὐτό.

Ἀλλ' ἐνῷ ἡ τοιαύτη δίκη διεξάγεται εἰς τὴν εὐρεῖαν αἴθουσαν, χαμηλότερα εἰς τὴν αὐλὴν ἄλλη σκηνὴ διαδραματίζεται. Ὁ Πέτρος εἶχεν εἰσέλθει διὰ νὰ ἴδῃ εἰς τί θὰ καταλήξῃ ἡ ὑπόθεσις· ἀλλ' εὑρίσκει ταχέως ὅτι ἡ θέσις του εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐνῷ εἰσήρχετο εἰς τὴν αὐλήν, ἡ θυρωρὸς τὸν ἠρώτησεν ἂν ἦτο καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐκεῖνος μὲ μίαν ἁπλῆν ἄρνησιν, «Δὲν εἶμαι», ἐνόμισεν ὅτι διέφυγε τὸν σκόπελον. Ἤδη, ἐνῷ ἐγίνετο ἡ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως ἀνάκρισις, ἔφθασε πιθανῶς μέχρι τῶν πέριξ τοῦ πυρὸς θερμαινομένων ἡ ἐρώτησις τοῦ Καϊάφα πρὸς τὸν Ἰησοῦν : «Πόσους καὶ ποίους μαθητὰς ἔχεις ;» καὶ ἡ καρδία τοῦ Πέτρου παραδόξως πάλλεται, ἐνῷ μία τις δούλη ἀτενίσασα πρὸς αὐτόν, ὡς ἐφωτίζετο τὸ πρόσωπόν του ἐκ τῆς ἀναλαμπῆς τῆς πυρᾶς, εἶπε, «Καὶ οὗτος ἦτο μετ' αὐτοῦ», αὐτὸς δὲ ἠρνήθη ἐκ δευτέρου, «Γύναι, δὲν γνωρίζω αὐτόν». Μετά τινα ὥραν ὁ Πέτρος κρίνει φρόνιμον νὰ ἀποχωρήσῃ ἐκ τῆς ἐπικινδύνου ζώνης, ὅτε ἄλλος τις ἐκ τῶν ὑπηρετῶν διϊσχυρίζεται ὅτι καὶ αὐτὸς εἰς τὴν συνοδίαν τοῦ Ἰησοῦ ἀνήκει, καθ' ὅσον καὶ ἡ προφορά του ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι ἐκ τῆς Γαλιλαίας, κάπως δὲ ἐνθυμεῖται ὅτι τὸν εἶδεν εἰς τὸν κῆπον. Ὁ κίνδυνος ἐκορυφώθη, καὶ ὁ Πέτρος φοβηθεὶς ὅτι ἔμελλεν ὡρισμένως νὰ συλληφθῇ, καταφεύγει εἰς ἔντονον ἄρνησιν, διαβεβαιῶν ἐνόρκως καὶ ἀναθεματίζων ἑαυτὸν ἂν δὲν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν, ἐμπεσὼν οὕτως εἰς βόρβορον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁλοσχερῶς θὰ κατεβυθίζετο, φθάνει δὲ ἤδη εἰς τὰ ὦτά του καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ἀλέκτορος. Εἰς ἄλλην τινὰ περίστασιν εἶχε πάθει τι παρόμοιον,

ὅτε ἐπεχείρησε ζητήσας καὶ λαβὼν τὴν παρὰ τοῦ Διδασκάλου ἄδειαν νὰ περιπατήσῃ ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἰδὼν δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη καὶ ἤρχισε νὰ καταποντίζηται, ἀλλ' ἔκραξε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, «Κύριε, σῶσόν με», καὶ ὁ Ἰησοῦς τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τῆς οἰκτρᾶς ἐκείνης ἀποτυχίας. Καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν περίστασιν ρίπτει μηχανικῶς τὰ βλέμματά του πρὸς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἐφαίνετο ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἰησοῦ ὀρθίου ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως. Ταὐτοχρόνως στραφεὶς Ἐκεῖνος ἐνέβλεψε πρὸς τὸν Πέτρον. Ἡ συνάντησις τῶν βλεμμάτων ἐκείνων ἔσωσεν ἐκ δευτέρου τὸν καταποντιζόμενον μαθητήν, ὅστις ὁριστικῶς ἐγείρεται καὶ κατευθύνεται πρὸς τὴν ἔξοδον· ἐκεῖ δὲ ἔξω τοῦ μιαροῦ ἐκείνου περιβάλλοντος ἡ μετανοοῦσα ψυχὴ ἔχυσε τὰ πικρά της δάκρυα, ἐνῷ ὁ Ἰησοῦς ἐγεύθη τὴν πρόσθετον ταύτην πικρίαν τῆς ἀρνήσεως ἐκ μέρους μαθητοῦ, ὅστις πρῶτος ὡς ἐξ ὀνόματος τῶν λοιπῶν εἶχεν ὁμολογήσῃ Αὐτὸν ὡς τὸν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.

Ἤρκεσεν ἡ ἐκφωνηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου καταδίκη, ἵνα ἐξαπολυθῶσι τὰ εἰς τὰ στήθη ὅλων μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης συγκρατούμενα ἄγρια πάθη. Ἀρχίζουν οἱ ἐμπαιγμοί, οἱ κολαφισμοί, οἱ ἐμπτυσμοί. Κάποιος, ἐφευρετικώτερος τῶν ἄλλων εἰς κακοποιΐαν, καλύπτει τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ καὶ ραπίζων αὐτὸν ἐρωτᾷ νὰ ἀνακαλύψῃ ὁ προφήτης τίς ἦτο ὁ ραπίσας αὐτόν· καὶ τὸ τερατούργημα εὑρίσκει πολλοὺς μιμητὰς ἔτι καὶ μεταξὺ τῶν ὑπηρετῶν.

Οἱ ἐν τῷ Συνεδρίῳ Πατέρες ἠγέρθησαν τελείως ἱκανοποιημένοι καὶ διελύθησαν, ὅπως ἀπολαύσωσι τὸν ἥσυχον αὐτῶν ὕπνον, ἀλλ' ὑπομιμνήσκεται εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ Καϊάφα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ παρευρεθῶσι πάντες ἐνωρὶς τὴν πρωΐαν ἐν Συνεδρίῳ, ἵνα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐπαναληφθῇ καὶ βεβαιωθῇ ἡ καταδίκη καὶ παραδοθῇ ἐγκαίρως τὸ θῦμα εἰς χεῖρας τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας πρὶν ἢ σχηματισθῇ αἴφνης ρεῦμά τι μεταξὺ τοῦ λαοῦ ὑπὲρ τοῦ καταδίκου. Οὗτος δὲ ἐν τῷ μεταξὺ ὁδηγεῖται εἴς τινα σκοτεινὴν γωνίαν τοῦ ὑπογείου, ἔνθα φυλάσσεται ἀσφαλῶς μέχρι πρωΐας.

Ἡ πρωΐα εὑρίσκει ὅλους τοὺς Πατέρας ἐπὶ ποδὸς σπεύδοντας πρὸς τὸ μέγαρον τοῦ Καϊάφα. Πρέπει τὸ ἔργον νὰ ἐπιταχυνθῇ. Γίνεται λοιπὸν Συμβούλιον. Τί πρέπει νὰ κάμωμεν; Πῶς νὰ ἐνεργήσωμεν ἀσφαλέστερον καὶ ἀποτελεσματικώτερυν; Νὰ προσαχθῇ ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον ἡμῶν καὶ ὑποχρεωθῇ νὰ ἐπαναλάβῃ ὅ,τι εἶπε τὴν νύκτα, καὶ νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ καταδίκη του ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἡμέρας, ἵνα μὴ δυνηθῇ τις νὰ μᾶς κατακρίνῃ ὅτι ἐσπεύσαμεν εἰς τὴν καταδίκην του· ἀκολούθως νὰ ὑπάγωμεν ὅλοι ἐν σώματι πρὸς τὸν ἡγεμόνα Πιλᾶτον. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ κατηγορήσωμεν αὐτὸν διὰ τὴν βλασφημίαν του· πρέπει νὰ κατηγορήσωμεν αὐτὸν ἐντόνως ὡς ἀντάρτην κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐξουσίας. Πῶς; Ἰδού: Θὰ εἴπωμεν ὅτι παρουσιάζει ἑαυτὸν ὡς τὸν Μεσσίαν, δηλαδὴ ὡς τὸν διάδοχον τοῦ Ἰουδαϊκοῦ θρόνου καὶ βασιλέα τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Θὰ εἴπωμεν ὅτι ἐπὶ τρία ἤδη ἔτη περιτρέχει τὴν γῆν, ἀρχίσας ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, καὶ παρακινεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ πληρώνουν τοὺς φόρους εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Κατηγορία τοιαύτη εἶναι τὸ μόνον, ὅπερ θὰ ἔχῃ βάρος μὲ τὸν Ῥωμαῖον ἡγεμόνα. Θὰ παρακινήσωμεν καὶ τὸν λαὸν νὰ καταβοᾷ ἐναντίον του, καὶ δὲν ὑπάρ-

χει ἀμφιβολία ὅτι ἐπὶ τέλους θὰ ἐπιτύχωμεν. Ἀλλ' ἂς προσαχθῇ ἐκ νέου ἐνώπιόν μας, ἵνα καταστῇ ἡ καταδίκη του ὁριστική. Οὕτω λοιπὸν «ἀνεβίβασαν» τὸν Ἰησοῦν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Συνεδρίου, καὶ ἐπαναλαμβάνονται αἱ ἐρωτήσεις (Λουκ. κβ'. 66—71): «Σὺ εἶσαι ὁ Χριστός; εἰπὲ πρὸς ἡμᾶς», ἐκεῖνος δὲ ἀποκρίνεται, «Ἐὰν σᾶς εἴπω, δὲν θέλετε πιστεύσῃ· ἐὰν δὲ καὶ ἐρωτήσω, δὲν θέλετέ μοι ἀποκριθῇ, οὐδὲ θέλετέ με ἀπολύσῃ». Ἀπὸ τοῦ νῦν θὰ ἦναι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. «Σὺ λοιπὸν εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;» — «Σεῖς λέγετε ὅτι ἐγὼ εἶμαι». Τότε λέγουσιν ὁμοφώνως, «Τίνα χρείαν ἔχομεν πλέον μαρτυρίας; διότι ἡμεῖς αὐτοὶ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ». Οὕτως ἐπικυροῦται ἡ γενομένη τὴν νύκτα καταδίκη, καὶ ὅλοι ἐν σώματι (Λουκ. κγ'. Ι) πορεύονται πρὸς τὸ στρατηγεῖον τοῦ Πιλάτου φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὸν κατάδικον.

Ἐνώπιον λοιπὸν τοῦ τυπικοῦ ἀνθρωπίνου ἱερατείου ἐστάθη ὡς κατηγορούμενος ὁ πραγματικὸς καὶ θεῖος Ἱερεύς. Ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου τῶν ὑποκριτῶν ἡ ἐνσεσαρκωμένη Θεία Ἀλήθεια. Ἐκεῖνοι πρὸ πολλοῦ εἶχον παύσῃ νὰ ἦναι ποιμένες τῶν λογικῶν προβάτων, τὰ ὁποῖα τοῖς ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός, καὶ μετεποιήθησαν εἰς λύκους αἱμοβόρους ἐκμυζῶντας τὸ αἷμα τοῦ λαοῦ· καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐστάθη ὡς κατηγορούμενος ὁ ἀληθής, ὁ γλυκὺς καὶ ἀφωσιωμένος Ποιμήν, ὁ ἑτοίμως δίδων τὴν ζωὴν Αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῶν προβάτων Του. Τὸ ἱερατεῖον τηρεῖ ἐπιμελῶς τὰ προσχήματα. Γίνεται ἡ δίκη κατὰ τοὺς τύπους, καὶ ἐπιτυγχάνεται ἡ καταδίκη ὁριστικὴ καὶ ἀνέκκλητος.

Ἐξ ὅλων τῶν ἐπιγείων δικαστηρίων, ἀείποτε ὑστερῆσαν εἰς δικαιοσύνην ἀπεδείχθη τὸ θρησκευτικόν. Ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ Μωϋσέως ἐκάθησαν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ Ἀαρὼν ἐκάθησεν ὁ ἀρχιερεύς. Ὡπλισμένοι μὲ κῦρος Θείας ἀποστολῆς διέπραξαν τὰς μεγίστας ἀδικίας καὶ τὰ πλέον ἀποτρόπαια κακουργήματα καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας· διότι ἡ δίκη αὕτη ἡ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἐπανελήφθη μυριάκις ἐν τῷ προσώπῳ ἀνθρώπων, ὧν τὸ μέγα ἔγκλημα ἦτο ὅτι ἠγάπησαν Αὐτὸν καὶ τὸ Εὐαγγέλιόν Του καὶ ἦσαν ἀποφασισμένοι νὰ συμμορφωθῶσι τελείως πρὸς τὰς ἀρχάς, διδασκαλίας καὶ ἀπαιτήσεις Αὐτοῦ. Κατὰ πολλὰς μυριάδας ἀριθμοῦνται οἱ μάρτυρες τοῦ Εὐαγγελίου, οἵτινες προσήχθησαν ἐνώπιον τῶν πανισχύρων ἀντιπροσώπων τοῦ Πάπα καὶ εἰς τὰ δικαστήρια τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, κατὰ τὴν σκοτεινὴν ἐποχὴν τοῦ καλουμένου Μέσου Αἰῶνος, ἐδικάσθησαν μὲ τὴν αὐτὴν πονηρίαν καὶ κατεδικάσθησαν μὲ τὴν αὐτὴν ἀπανθρωπίαν εἰς βασανιστήρια σκληρὰ καὶ εἰς θάνατον διὰ τοῦ πυρός· διότι ὁ Ἰησοῦς τὸ προεῖπεν: «Ἐὰν ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ σᾶς θέλουσι διώξῃ».

Ἀλλ' εἶναι ἀμέτρητος ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν παθημάτων τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν παθημάτων οἱουδήποτε ἁπλοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἄπειρος ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς σημασίας τῆς καταδίκης τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς καταδίκης οἱουδήποτε ἁπλοῦ ἀνθρώπου· διότι Ἐκεῖνος ἔπαθε βαστάζων τὰς ἁμαρτίας ὅλου τοῦ κόσμου, ἐνῷ οἱ μάρτυρες Αὐτοῦ πάσχουσι βαστάζοντες τὴν νικηφόρον Αὐτοῦ σημαίαν. Ἐκεῖνος ὡς θυσία ὑπὲρ ἁμαρτιῶν· οὗτοι ὡς εὐγνώμονες λατρευταὶ Αὐτοῦ τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν προσενεχθέντος θύματος. Ἐκεῖνος ὡς

Λυτρωτής, οὗτοι ὡς ἐξηγορασμένοι. Ἐκεῖνος ὡς Σωτήρ, οὗτοι ὡς σεσωσμένοι. Καὶ εἴθε πάντες νὰ εὑρισκώμεθα μεταξὺ τῶν σεσωσμένων, ἔστω καὶ ἂν ἕνεκα τούτου ὑφιστάμεθα παρεξηγήσεις καὶ ὀνειδισμοὺς καὶ οἱανδήποτε καταπίεσιν. Τοιοῦτος σωτὴρ εἶναι ἄξιος τῆς τελείας ἡμῶν ἀφοσιώσεως.

Ἀλλὰ συγχρόνως φρίττει τις ἀναλογιζόμενος τὴν θέσιν τῶν διωκτῶν ἐνώπιον τοῦ Θείου Κριτοῦ. Διότι θὰ στηθῇ τὸ πραγματικὸν Δικαστήριον. Ἐπὶ θρόνου δόξης θὰ καθήσῃ ὁ δίκαιος Κριτής. Αὐτὸς Ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖόν ποτε μὲ τόσον μῖσος καὶ μοχθηρίαν κατεδίκασαν εἰς τὸν πλέον ἀποτρόπαιον καὶ ὀδυνηρὸν καὶ ἐπονείδιστον θάνατον. Αὐτός, τοῦ ὁποίου τοὺς ἀφωσιωμένους καὶ εἰλικρινεῖς φίλους καὶ ὀπαδοὺς κατὰ πάντα τρόπον ὠνείδισαν, ἠδίκησαν, ἐκακοποίησαν, ἐφόνευσαν. Εἶναι ὄντως ἀξία θαυμασμοῦ καὶ λατρείας ἡ μακροθυμία τοῦ Κριτοῦ τούτου, ὅστις ἀκόμη περιμένει τὴν ἀφύπνισιν καὶ μεταστροφὴν τῶν διωκτῶν καὶ τῶν ἀπιστούντων, καθ᾿ ὅσον εἰσέτι κηρύττεται διὰ τοῦ Εὐαγγελίου Του μετάνοια καὶ ἄφεσις ἁμαρτιῶν!

Ξ. Π. Μόσχου.

Ο ΤΑΠΕΙΝΟΣ ΘΡΙΑΜΒΟΣ

Εἰς τὴν ἑβδομάδα τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀγωνίας ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπέρχεται διὰ μιᾶς φωτεινῆς εἰσόδου—τῆς θριαμβικῆς πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ πορείας Του. Ὁδοιπορῶν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς μικρᾶς ὁμάδος τῶν μαθητῶν, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς διασχιζούσης τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, προαποστέλλει δύο ἐκ τῶν μαθητῶν του ἵνα δανεισθῶσι δι᾿ Αὐτὸν πῶλον ὄνου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οὐδεὶς προηγουμένως εἶχε καθήσει. Σημεῖον καὶ τοῦτο τῆς πτωχείας Ἐκείνου, ὁ Ὁποῖος πλούσιος ὢν ἐπτώχευσε διὰ νὰ πλουτίσῃ ἡμᾶς μὲ τὴν πτωχείαν Του. Τὸ βρεφικόν Του λῖκνον Τοῦ τὸ ἐδάνεισαν τὰ ζῷα τοῦ σταύλου. Εἰς δάνειον δωμάτιον θὰ ἐστεγάζετο μετά τινας ἡμέρας τὸ τελευταῖον μὲ τοὺς μαθητάς Του δεῖπνον. Δάνειος τάφος θὰ ἐδέχετο τὸ νεκρόν Του σῶμα. Καὶ τώρα ἐπὶ δανείου ὄνου ἡγεῖται τῆς θριαμβικῆς πομπῆς. Πτωχικὰ ἐνδύματα τίθενται ἐπὶ τοῦ ὄνου. Τετριμμένοι ἐπενδῦται στρώννυνται εἰς τὴν ὁδόν. Κλάδοι ἐλαίας καὶ φοινίκων σείονται εἰς τὸν ἀέρα. Καὶ φωναὶ ἐνθουσιῶσαι χαιρετίζουν τὸν Υἱὸν τοῦ Δαβίδ. Ὁ ταπεινὸς θρίαμβος! Πόσον συμβολικὴ ἀντίθεσις!

Ἐγνώρισεν ὁ ἀρχαῖος κόσμος λαμπροὺς θριάμβους στρατηγῶν καὶ βασιλέων, οἵτινες νικηταὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Εἰς τὴν Ρώμην ἐτελεῖτο θρίαμβος πρὸς τιμὴν τοῦ στρατηγοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπανήρχετο νικητὴς κατόπιν μάχης, εἰς τὴν ὁποίαν ἔπεσαν τοὐλάχιστον πέντε χιλιάδες νεκροί. Συνίστατο δὲ ὁ θρίαμβος εἰς τὴν ἐπιδεικτικὴν εἴσοδον αὐτοῦ καὶ τῶν στρατευμάτων του διὰ τῆς θριαμβικῆς ἀψῖδος. Ἀφετηρία τῆς πομπῆς ἦτο τὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως. τέρμα δὲ τὸ Καπιτώλιον, ὅπου ὁ Νικητὴς ἔθυεν εἰς τὸν Δία. Τῆς πομπῆς ἡγοῦντο ἡ Σύγκλητος καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσημοι. Ἠκολούθουν οἱ σαλπιγκταί, μετ᾿ αὐτοὺς δὲ τὰ λάφυρα φερόμενα ἐπὶ ἁρμάτων. Κατόπιν ἤρχοντο οἱ προοριζόμενοι διὰ τὴν θυσίαν λευκοὶ ταῦροι κεκοσμημένοι διὰ στεφάνων καὶ ταινιῶν. Εἰς τὸ μέσον

τῆς πομπῆς ἐβάδιζον οἱ ἱερεῖς, τούτους δὲ ἠκολούθουν οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν ἡττηθέντων ἐχθρῶν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των καὶ οἱ λοιποὶ αἰχμάλωτοι. Μετ᾿ αὐτοὺς ἤρχοντο οἱ κιθαρῳδοὶ καὶ αὐληταί. Ἀκολουθῶν δὲ ὅλην αὐτὴν τὴν πομπὴν ὠχεῖτο ἐπὶ μεγαλοπρεποῦς ἅρματος συρομένου ὑπὸ τεσσάρων λευκῶν ἵππων ὁ θριαμβεύων στρατηγός, φέρων εἰς τὴν κεφαλὴν στέφανον δάφνης. Μετ᾿ αὐτὸν δὲ ἠκολούθει τὸ στράτευμά του.

Πόσον διάφορος ἡ ὄψις τῆς ταπεινῆς ἐκείνης πομπῆς, ἥτις ἐξεκίνησε πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ! Ἀντὶ τεθρίππου ἅρματος, ταπεινὸν ὑποζύγιον. Ἀντὶ πολυαρίθμου ἀκολουθίας, ἡ λιτὴ συνοδία τῶν μαθητῶν. Ἀντὶ κιθαρῳδῶν καὶ αὐλητῶν παιδικαὶ φωναὶ ψάλλουσαι «Ὡσαννά!» Ἀντὶ λαμπρᾶς παρατάξεως, ἡ πρόχειρος λαϊκὴ ὑποδοχή. Ὁ ταπεινὸς θρίαμβος!

Πλὴν διατί θρίαμβος; Μήπως διότι ἡγεῖτο τῆς μικρᾶς ἐκείνας ὁμάδος τῶν μαθητῶν; Ἀλλ᾿ ἐγνώριζεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἡ ὁμὰς ἐκείνη πολὺ συντόμως θὰ διελύετο, καὶ Αὐτὸς θὰ ἔμενε μόνος. Μήπως διότι εἰς τὸ πεῖσμα τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Φαρισαίων εἰσήρχετο εἰς τὴν πόλιν Δαβὶδ ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας τοῦ πλήθους; Πλὴν ἐγνώριζεν ὅτι ἡ ἐπικράτησις ἐκείνη ἦτο στιγμιαία καὶ φαινομενική, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς δὲ τῆς Θείας του διοράσεως ἠδύνατο ἀπὸ τώρα νὰ διακρίνῃ μίαν ἄλλην πομπὴν ἐξερχομένην ἀπὸ τὴν πύλην τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς ὁποίας πάλιν Αὐτὸς θὰ ἡγεῖτο, κύπτων ὅμως τὴν φορὰν ταύτην ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ σταυροῦ.

Διατί λοιπὸν ὁ θρίαμβος; Ποῖος ὁ ἀνώτερος σκοπὸς τῆς ἐπιδεικτικῆς ἐκείνης πορείας; Ἡ ἐρώτησις προσλαμβάνει ἔτι μεγαλειτέραν σημασίαν, ἂν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ὁ πανηγυρικὸς οὗτος χαρακτὴρ τῆς εἰσόδου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐτέλει εἰς ἄκραν ἀντίθεσιν πρὸς τὰς μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης συνηθείας του, καὶ τὴν συνεχῆ Του προσπάθειαν ὅπως ἀποφεύγῃ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς τοῦ πλήθους.

Δύο λόγους εὑρίσκω, διὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνεκαινίασε τὸ πάθος Του μὲ τὴν θριαμβευτικὴν ἐκείνην πορείαν.

Ὁ πρῶτος λόγος εἶναι ὅτι εἶχε πλέον συμπληρωθῆ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἐκτελέσῃ διὰ τῆς ζωῆς Του, καὶ δὲν ἔμενεν εἰμὴ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον μόνον διὰ τοῦ θανάτου Του ἠδύνατο νὰ ἐκτελεσθῇ. Ἐὰν προηγουμένως συνίστα εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ κοινολογήσουν τὰ θαύματά Του. Ἐὰν εἰς τοὺς τρεῖς μαθητάς Του, τοὺς παρακολουθήσαντας τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους μεταμόρφωσίν Του, ἀπηγόρευσε νὰ διηγηθοῦν τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν εἰς αὐτοὺς Θείαν δόξαν Του. Ἐὰν ἔφυγεν εἰς τὰ ὄρη ὅταν ἀντελήφθη τὴν διάθεσιν τοῦ πλήθους ὅπως Τὸν κάμῃ βασιλέα, τοῦτο τὸ ἔκαμε διότι εἶχεν ἐνώπιόν Του ὅπως ἐκτελέσῃ ἔργον, τὸ ὁποῖον θὰ ἀνεκόπτετο διὰ τοῦ προώρου θανάτου Του. Ἤδη ὅμως τὸ ἔργον ἐκεῖνο εἶχεν ὁλοκληρωθῆ. Ἡ διδασκαλία τῶν μαθητῶν συνεπληρώθη. Ἡ προετοιμασία τοῦ λαοῦ διὰ τῶν θαυμάτων πρὸς ἀποδοχὴν τῆς θρησκείας Του ἐτελείωσε. Καὶ ἤδη ἐγνώριζεν ὅτι εἶχε πλησιάσει ἡ ὥρα. Τὸ αὐτὸ αἴσθημα τῆς υἱικῆς ὑποταγῆς, τὸ ὁποῖον Τὸν εἶχε κινήσει μέχρι τοῦδε ὅπως διαφυλάξῃ τὴν ζωήν Του, διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ὁ Πατήρ Του Τοῦ ἐνεπι-

στεύθη, τὸ ἴδιον τοῦτο αἴσθημα Τὸν ὠθεῖ τώρα νὰ ἐπιταχύνῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον τὸ τελευταῖον καὶ ἀποφασιστικὸν μέρος τῆς ἀποστολῆς Του. Καὶ τὸ ἐπιταχύνει διὰ τῆς προκλήσεως, τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς μὲ τὴν θριαμβικὴν ἐκείνην πορείαν. Προκλήσεως, ἡ ὁποία δὲν ἦτο δυνατὸν εἰμὴ νὰ ἔχῃ ριζικὰς καὶ ἀμέσους τὰς συνεπείας.

Ρέει εἰς τὴν Ἰταλίαν μικρὸς ποταμὸς—ὁ Ρουβίκων—ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν νομοθεσίαν τῆς Ρωμαϊκῆς Δημοκρατίας, ἀπετέλει τὸ ἔσχατον ὅριον, πέραν τοῦ ὁποίου δὲν ἐπετρέπετο νὰ προχωρήσῃ ἔνοπλος δύναμις, χωρὶς νὰ διατρέξῃ τὸν κίνδυνον νὰ χαρακτηρισθῇ ἀντάρτις κατὰ τῆς πατρίδος. Εἰς τὴν ὄχθην τοῦ μικροῦ τούτου ποταμοῦ ἔφθασέ ποτε ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ μὲ τὸν στρατόν του, καὶ ἐκεῖ ἐστρατοπέδευσε διστάζων ἐπὶ μακρὸν ἂν ἔπρεπε νὰ τὸν διαβῇ. Ἀνεμέτρα ἀφ' ἑνὸς τὰ στρατηγικὰ πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐκαρποῦτο διαβαίνων ἐγκαίρως τὸν ποταμόν, ἀνελογίζετο ὅμως ἀφ' ἑτέρου καὶ τὰς σοβαρὰς συνεπείας, τὰς ὁποίας θὰ εἶχεν ἐνδεχομένως ἡ ἐνέργειά του αὕτη. Τέλος ἔκλινε πρὸς τὴν ἀπόφασιν νὰ διαβῇ τὸν ποταμὸν καὶ ἀναφωνήσας «ἐρρίφθη ὁ κῦβος», διέταξε τὸν στρατόν του νὰ προχωρήσῃ. Ἡ θριαμβικὴ πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ πορεία ἦτο ὁ Ρουβίκων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ρουβίκων, εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην τοῦ ὁποίου εὑρίσκετο ὁ Γολγοθᾶς. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι ἂν ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ παρέμεινεν εἰς τὴν ὄχθην του διστάζων, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς οὐδὲ στιγμῆς δισταγμὸν ἐγνώρισεν. Εὐθὺς ὡς συνεπλήρωσε τὸ ἔργον τῆς ζωῆς Του, ἔσπευσε διὰ τῆς πανηγυρικῆς ἐκείνης εἰσόδου Του εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ νὰ καταστήσῃ ἀναπόφευκτον τὸν θάνατον.

Πολὺ σοβαρὰν σημασίαν ἀποκτᾷ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦτο ὁ ταπεινὸς ἐκεῖνος θρίαμβος. Σημασίαν, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἐκ τῶν συμμετασχόντων εἰς αὐτόν, ἐκτὸς αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ, ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἀντιληφθῇ. Ἂν διὰ τὰ ἑορτάζοντα πλήθη τῆς Ἱερουσαλὴμ ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξε μία εὐχάριστος ποικιλία, ἂν διὰ τοὺς μαθητὰς ἦτο μία ἀπροσδόκητος ἱκανοποίησις, διὰ τὸν Χριστὸν ἦτο ἡ ἀποφασιστικὴ πρὸς τὸν Σταυρὸν ἐκκίνησις. Φυσικὰ ὁλόκληρος ἡ ζωή Του ἦτο ἐστραμμένη πρὸς τὸν Γολγοθᾶ. Κάθε παρερχομένη ἡμέρα Τὸν ἔφερεν ἐγγύτερον πρὸς τὸν Σταυρόν. Καὶ ὁ ἴδιος ἐτέλει διαρκῶς ἐν ἀναμονῇ τοῦ Σταυροῦ. Ὅ,τι ἔκαμεν, ὅ,τι ἔλεγε τὸ συνεδύαζε διαρκῶς μὲ τὸν θάνατόν Του, καὶ πρὸς τὸν θάνατόν Του προσεπάθει νὰ στρέψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν μαθητῶν Του. Ἐκείνη ὅμως ἡ ἡμέρα ἦτο κατά τινα ἰδιαίτερον τρόπον συνδεδεμένη μὲ τὸν θάνατόν Του. Ἦτο τρόπον τινα ἡ τελευταία ἡμέρα τοῦ Διδασκάλου καὶ ἡ πρώτη ἡμέρα τοῦ Σωτῆρος. Ἦτο τὸ σύνορον, τὸ ὁποῖον διεχώριζε τὰ δύο ταῦτα διακεκριμένα μέρη τοῦ ἔργου Του ἀπ' ἀλλήλων. Καὶ τὸ σύνορον τοῦτο τὸ διέβη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὅσον ταχύτερον Τοῦ ἐπέτρεπον οἱ πόδες τοῦ ταπεινοῦ ὑποζυγίου Του.

Τὰ πλήθη, μὴ ὑποπτευόμενα τῆς ὑποδοχῆς ἐκείνης τὸν ἐξαιρετικὸν χαρακτῆρα, ἐπευφήμουν τὸν Χριστὸν ψάλλοντα «Ὡσαννά!» Καὶ ἔδωσαν μὲ τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον τὸν μόνον κατάλληλον εἰς τὴν ἑορτὴν ἐκείνην τόνον. Ἡ λέξις «Ὡσαννὰ» εἶναι Συριακὴ καὶ σημαίνει «Σῶσον τώρα!» Ἴσως ἡ σκέψις των νὰ

ἔτρεξε πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν καὶ νὰ ἐπεζήτησαν ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὴν σωτηρίαν ἀπὸ τὸν μισητὸν ζυγόν. Ἀσυναισθήτως ὅμως ἀπηύθυναν πρὸς Αὐτὸν τὸν καταλληλότερον διὰ τὴν περίστασιν χαιρετισμόν. **«Ὡσαννά! Σῶσόν μας τώρα!** Ἕως τώρα ἐθεράπευες τὰς ἀσθενείας μας καὶ ἀνίστας τοὺς νεκρούς μας, πλὴν ἀπὸ τὸν πνευματικὸν θάνατον δὲν ἠδύνασο ἀκόμη νὰ μᾶς σώσῃς. Ἤδη ὅμως πορεύεσαι πρὸς τὸν Σταυρόν. Ἤδη διέρχεσαι ἀνεπιστρεπτεὶ τὸ ὅριον τῆς ζωῆς. Ἀπὸ τώρα θὰ δύνασαι νὰ μᾶς σώσῃς καὶ ἀπὸ τὸν πνευματικὸν θάνατον. Ὡσαννά! Σῶσον μας τώρα!»

Ὑπῆρχεν ὅμως καὶ ἄλλος λόγος τοῦ ταπεινοῦ ἐκείνου θριάμβου. Εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκείνην ἡμέραν θὰ εἰσήρχετο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς Βασιλεὺς καὶ ὡς Μεσσίας. Καὶ ἐπιτρέπει εἰς τὰ πλήθη νὰ στρώσουν τὰ ἐνδύματά των εἰς τὴν ὁδὸν καὶ νὰ τὸν χαιρετίσουν μὲ βάϊα φοινίκων, ἀκριβῶς ὅπως συνείθιζον εἰς τὴν Ἀνατολὴν νὰ ὑποδέχωνται τοὺς βασιλεῖς. Ἀκριβῶς ὅπως πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἶχεν ὑποδεχθῆ ἡ Ἱερουσαλὴμ κατακτητὴν τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον. Ἐν τῇ ζωῇ Του ἦτο ὁ Διδάσκαλος· ἐν τῷ θανάτῳ του εἶναι ὁ Βασιλεύς, καὶ ὡς τοιοῦτον ἐπιτρέπει εἰς τὰ πλήθη νὰ Τὸν χαιρετίσουν. Καὶ οὕτως ἐκπληροῦται ἡ προφητεία τοῦ προφήτου Ζαχαρίου: **«Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών· ἀλάλαξε, θύγατερ Ἱερουσαλήμ· ἰδού, ὁ Βασιλεύς σου ἔρχεται πρὸς σέ».** Ὁ Ἰωάννης, παρέχων τὰς λεπτομερείας τῆς ὑποδοχῆς ἐκείνης, προσθέτει—**«καθὼς εἶναι γεγραμμένον»**. Τὸ γεγονὸς ὅτι ὅλαι αἱ λεπτομέρειαι τῆς ὑποδοχῆς εἶχον προλεχθῆ ὑπὸ τῶν Προφητῶν μένει ἀπαρατήρητον ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ τοὺς μαθητάς, οἱ ὁποῖοι μόνον μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνεθυμήθησαν τὰς σχετικὰς προφητείας. Διὰ τὸν Χριστὸν ὅμως ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ ἐνσάρκωσις ὅλων ἐκείνων τῶν ὡραίων Μεσσιανικῶν προφητειῶν. Καὶ μὲ τὴν συναίσθησιν ταύτην προχωρεῖ πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ ὡς ὁ Μεσσίας, τὸν ὁποῖον εἶχεν ὑποσχεθῆ ὁ Θεὸς διὰ τῶν Προφητῶν. Βλέπει τὰ πλήθη νὰ Τῷ ἀπονέμουν βασιλικὰς τιμὰς καὶ εἰς τὴν καρδίαν Του ἀνέρχονται οἱ λόγοι τοῦ Προφήτου. Προχωρεῖ πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ καθήμενος ἐπὶ πώλου ὄνου, ἐκπληρῶν καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν σχετικὴν προφητείαν. Ἀκούει τὸν χαιρετισμὸν τοῦ πλήθους καὶ γνωρίζει ὅτι χρησιμοποιεῖται ὁ προφητικὸς χαιρετισμὸς τοῦ Ψαλμοῦ. Σείονται οἱ κλάδοι τῶν φοινίκων εἰς τὸν ἀέρα καὶ Τοῦ ὑπενθυμίζουν τὰς συμβολικὰς θρησκευτικὰς τελετὰς τοῦ Ἰσραήλ, μὲ τὰς ὁποίας ἀνέκαθεν οἱ φοίνικες ἦσαν συνδεδεμένοι. Ἴσως Τοῦ ὑπενθυμίζουν ἀκόμη τὸ ἔμβλημα τῆς νίκης. Ὁ Κικέρων ὁμιλῶν περί τινος, ὁ ὁποῖος εἶχε κερδήσῃ πολλὰς νίκας, τὸν ἀποκαλεῖ «ἄνθρωπον πολλῶν φοινίκων». Καὶ ὄντως μὲ φοίνικας ἤξιζε νὰ χαιρετισθῇ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Νικητὴς τοῦ θανάτου. Διὰ νὰ ὁλοκληρωθῇ δὲ ὁ Μεσσιανικὸς χαρακτὴρ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐνθυμεῖται τὴν βαθυτέραν σχέσιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἡ ἰδιαιτέρα ἐκείνη ἡμέρα πρὸς τὸ Πάσχα τῶν Ἑβραίων.

Ὡς γνωστόν, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς σταυρώσεώς Του. Ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀπέθανε τὴν δεκάτην τετάρτην τοῦ μηνὸς Νισάν· εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ εἶχεν εἰσέλθει τὴν δεκάτην. Συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου ἕκαστος οἰκογενειάρχης ἔπρεπε νὰ προμηθευθῇ τὸν

πασχαλινὸν ἀμνόν του καὶ νὰ τὸν εἰσαγάγῃ εἰς τὸν οἶκόν του πέντε ἡμέρας πρὸ τοῦ Πάσχα, ὅτε καὶ θὰ ἐσφάζετο. Εἰς ἐκπλήρωσιν λοιπὸν καὶ τῆς ἰδιαιτέρας ταύτης λεπτομερείας πέντε ἀκριβῶς ἡμέρας πρὸ τῆς σταυρώσεως εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἡ ὁποία, συμβολίζουσα τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸν οἶκον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὑπεδέχθη τὸν Ἀμνόν, ὁ ὁποῖος ἔμελλε νὰ σφαγῇ εἰς τὸ Παγκόσμιον καὶ Αἰώνιον Πάσχα.

Ἰδοὺ οἱ λόγοι τοῦ ταπεινοῦ ἐκείνου θριάμβου. Εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ τὸ ἑκούσιον Θῦμα, διὰ νὰ προσφέρῃ ἑαυτὸ λῦτρον ὑπὲρ πολλῶν. Εἰσέρχεται ὁ κεχρισμένος τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας τοῦ κόσμου. Εἰσέρχεται ὁ Βασιλεὺς τῆς Σιών. Ὑπὸ τὴν τριπλῆν ταύτην ἰδιότητά Του φθάνει μέχρι τῶν πυλῶν τῆς ζωῆς μας ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ἄς ὑποδεχθῶμεν Αὐτὸν μὲ τὴν πλήρη παραχώρησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ μας ἀνθρώπου. Ἄς χαιρετίσωμεν τὴν ἔλευσίν Του μὲ τὰ Ὡσαννὰ τῆς εὐγνωμοσύνης μας. Ἄς ἄρωμεν τὰς πύλας καὶ ἂς εἰσέλθῃ εἰς τὴν ζωήν μας ὁ Χριστὸς—Σωτήρ, Μεσσίας, Βασιλεύς.

Γ. Α. Χατζηαντωνίου.

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

(Κατὰ Ἰωάν. ιγ' — ις').

Ἐξ ὅλων τῶν σκηνῶν τῆς ἱερᾶς Ἑβδομάδος τῶν Παθῶν τοῦ Σωτῆρος, ἡ μᾶλλον κατανυκτικὴ καὶ τρυφερὰ εἶναι ἡ τοῦ Τελευταίου Δείπνου καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα διδασκαλία, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἡμῶν παρέδωκε τὰς τελευταίας Αὐτοῦ ὑποθήκας πρὸς τοὺς μέλλοντας νὰ ἐξαγγείλουν τὸ ὄνομά Του μεταξὺ ὅλων τῶν ἐθνῶν.

Εἶναι ἡ σκηνή, πρὸς τὴν ὁποίαν ἡ Χριστιανικὴ ψυχή, συντετριμμένη ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τῶν συγκλονιστικῶν γεγονότων τῆς τελευταίας ἐκείνης Νυκτός, στρέφεται πρὸς ἀνακούφισιν καὶ παρηγορίαν. Εἶναι ἡ νὺξ τῆς ἐν τῷ Κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ ἀγωνίας τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ὑπὸ μαθητοῦ οἰκτρᾶς προδοσίας τοῦ Διδασκάλου. Εἶναι ἡ ἐξαντλητικὴ νὺξ τῶν ἀνακρίσεων πρὸ καταδίκης προαποφασισμένης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του. Εἶναι ἡ πρωΐα τῆς ἐπαισχύντου παραδόσεως τοῦ Ὑποδίκου, ***ἐν τῷ ὁποίῳ οὐδεμία εὑρέθη αἰτία,*** εἰς τὴν λύσσαν τοῦ ὄχλου τῶν Ἰουδαίων καὶ εἰς τὴν βαρβαρότητα τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν,—εἰς μαστίγωσιν, ἐμπτυσμοὺς καὶ διαπόμπευσιν ὑπὸ τὴν βασιλικὴν πορφύραν καὶ τὸν ἀκάνθινον στέφανον. Εἶναι, τέλος, τὸ στυγερὸν δρᾶμα τοῦ Γολγοθᾶ, πρὸ τοῦ ὁποίου ὁ νοῦς ἰλιγγιᾷ καὶ σκοτίζεται, ζητῶν νὰ συλλάβῃ τὸ ἀσύλληπτον μέγεθος τῆς Ἀγάπης, ἥτις ἐξύφανε καὶ ἔφερεν εἰς πέρας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τὸ ἀνεξιχνίαστον σχέδιον τῆς ἐξιλαστικῆς θυσίας, ἥτις ἀπήλλαξε τὸν ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον τῆς καταδίκης τῆς ἁμαρτίας καὶ ἤνοιξε τὴν ἀγκάλην τοῦ Θεοῦ Πατρὸς εἰς πάντα καταφεύγοντα εἰς τὸν Χριστὸν διὰ σωτηρίαν.

Ἱεραὶ αἱ στιγμαί, αἱ ἐνώπιον τοῦ Σταυροῦ ἐν συντριβῇ δαπανώμεναι! Μακάριος δὲ ὁ πικρὸς ἔλεγχος τῆς ἀφυπνισθείσης συνειδήσεως, ὅστις ἀποκαλύ-

πτει τὴν παντελῆ ἀναξιότητα τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος τοῦ Σωτῆρος. Ἀνακουφιστικὰ δὲ καὶ παρήγορα τὰ πύρινα δάκρυα τῆς μετανοίας, διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχεται ὁ ἐξαγορασθεὶς διὰ τοῦ τιμίου αἵματος Ἐκείνου, εἰς τὴν νέαν ἐν Χριστῷ ζωὴν καὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Θεοῦ Πατρός.

* * *

Αἱ τελευταῖαι στιγμαί, τὰς ὁποίας δαπανῶμεν πλησίον τῶν μελλοθανάτων προσφιλῶν μας, εἶναι ἐκεῖναι, πρὸς τὰς ὁποίας ἐπανέρχεται μὲ τρυφερότητα καὶ συγκίνησιν ἡ μνήμη ἡμῶν. Τοὺς δὲ τελευταίους αὐτῶν λόγους, τὰς συστάσεις καὶ τὰς θελήσεις των θησαυρίζομεν ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην διὰ παντός. Ἐκ τοῦ πλούτου τοῦ Θείου θησαυροφυλακίου τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ τελευταία Ὁμιλία τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ παραμένει ἡ γλυκυτάτη ἀνάμνησις καὶ ἐνταυτῷ ἡ οὐσιωδεστάτη πηγὴ τῶν ὑψίστων ἀληθειῶν, αἵτινες εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τοὺς ποθοῦντας νὰ βαδίσωσιν ἐπὶ τὰ ἴχνη Αὐτοῦ. Καὶ εἰς ἡμᾶς, σήμερον καὶ πάντοτε, εἶναι προσιτὴ ἡ γαληνιαία ἀτμόσφαιρα τοῦ ἱεροῦ Ἀνωγαίου τοῦ Τελευταίου Δείπνου, ὅποθεν καταφθάνει, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου φέρουσα εἰς ἡμᾶς τὰς τελευταίας Αὐτοῦ ὑποθήκας, καὶ τὰς βασικὰς **ἀρχὰς τῆς νέας ἐν Χριστῷ ζωῆς.**

Κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην, πρὸ πάσης ἄλλης διδασκαλίας, ὁ Κύριος δίδει ἔμπρακτον μάθημα **ταπεινοφροσύνης** εἰς τοὺς μαθητάς Του, λαβὼν ἀφορμὴν καὶ ἄλλοτε, καὶ πάλιν ὅλως προσφάτως, νὰ ψέξῃ τὸ αἴσθημα τῆς φιλοπρωτείας, τὸ ὁποῖον ἀπροκαλύπτως ἐξεδήλωσάν τινες ἐξ αὐτῶν. Ἐγερθεὶς τῆς θέσεώς του καὶ περιζωσθεὶς προσόψιον, δίδει εἰς αὐτοὺς τὸ μάθημα τοῦτο ὑπὸ τὸν συμβολισμὸν τοῦ Νιπτῆρος, νίπτων κατὰ σειρὰν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν. Ἀφοῦ δὲ ἔλαβε πάλιν τὴν θέσιν Του ἐρωτᾷ: «Ἐξεύρετε τί ἔπραξα; Σᾶς ἔδωκα ὑπόδειγμα, ἵνα ὅπως ἔπραξα Ἐγώ, καὶ σεῖς ὁμοίως πράττητε. Μὲ προσφωνεῖτε Διδάσκαλον καὶ Κύριον, καὶ καλῶς ποιεῖτε, διότι εἶμαι. Ἐὰν λοιπὸν Ἐγὼ ἔνιψα τοὺς πόδας σας, καὶ σεῖς ὀφείλετε νὰ νίπτητε ἀλλήλων τοὺς πόδας. Διότι δὲν εἶναι ὁ δοῦλος ἀνώτερος τοῦ Κυρίου αὐτοῦ, οὔτε ὁ ἀποστελλόμενος ἀνώτερος τοῦ πέμψαντος αὐτόν. Μακάριοι δὲ εἶσθε ἂν πράττητε ταῦτα!»

Τὴν ταπεινοφροσύνην ἐξῇρεν ὁ Κύριος, διότι αὐτὴ εἶναι πράγματι τὸ θεμελιῶδες στοιχεῖον τοῦ Χριστιανικοῦ χαρακτῆρος—τὸ ἀπαραίτητον ἐφόδιον τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς. Ζωὴ Χριστιανικὴ χωρὶς ταπεινοφροσύνην ἀποτελεῖ παραφωνίαν οἰκτράν. Ἡ Ἁγία Γραφὴ ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι τέλους βρίθει νουθεσιῶν καὶ προτροπῶν εἰς ταπεινοφροσύνην, καὶ προλέγει τὸ οἰκτρὸν τέλος ἐκείνων, ὅσοι ἄγονται ὑπὸ τῆς ὑπερηφανίας, τῆς οἰήσεως καὶ αὐθαιρεσίας, τῆς φιλοπρωτίας καὶ τῆς περιφρονήσεως τῶν ἄλλων. Ἐξαγγέλλει δὲ τὴν εὔνοιαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ταπεινοὺς καὶ συντετριμμένους τὴν καρδίαν, ὡς διὰ τοῦ προφήτου Ἠσαΐου (νζ´ 15): «Ἐγὼ ὁ Θεός, ὁ Ὕψιστος καὶ Ὑπέρτατος, ὁ κατοικῶν τὴν αἰωνιότητα καὶ ἐν ἁγίῳ τόπῳ, κατοικῶ καὶ μετὰ τῶν συντετριμμένων τὴν καρδίαν καὶ τῶν ταπεινῶν τὸ πνεῦμα, διὰ νὰ ζωοποιῶ τὸ πνεῦμα τῶν ταπεινῶν καὶ τὴν καρδίαν τῶν συντετριμμένων.» Παρόμοιαι ἐκφράσεις ἀπαντοῦν συχναὶ εἰς τοὺς θεοπνεύστους

Ψαλμούς. Τῆς δὲ Καινῆς Διαθήκης ὁλόκληρον τὸ πνεῦμα ἀποτελεῖ μίαν σταθερὰν νουθεσίαν πρὸς τοὺς Χριστιανούς, ὅπως «ἐν ἀγάπῃ προτιμῶσιν ἀλλήλους», καὶ «μὴ μόνον εἰς τὰ ἴδια (συμφέροντα) ἀποβλέπωσιν ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τῶν ἄλλων», Μακαρίζονται οἱ πτωχοὶ τὸ πνεῦμα, διότι αὐτῶν εἶναι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Καὶ κατηγορηματικῶς πληροφορούμεθα ὅτι ἐὰν μὴ γίνωμεν ὡς τὰ μικρὰ παιδία, δὲν θὰ ἔχωμεν εἴσοδον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.

Δύσκολος ὅμως ὁ ἀγὼν τῆς ταπεινοφροσύνης! Ὁ ἐχθρὸς—τὸ Ἐγὼ—κατέχει ἤδη τὸ φρούριον. Ἐχθρὸς συμφυὴς μὲ τὸ ἄτομον, καὶ ἀπὸ τρυφερᾶς ἡλικίας ἀφυπνιζόμενος καὶ ἀναπτυσσόμενος, κατακτᾷ τὸν ἄνθρωπον ὁλόκληρον, κυβερνᾷ τὸν βίον του ὁλόκληρον, διευθύνει σκέψεις, λόγους καὶ πράξεις καὶ ἐγείρει τὴν θέλησίν του κατὰ τοῦ θελήματος αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ! Κατὰ τοῦ Ἐγὼ μόνον ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ δύναται νὰ ὑπερισχύσῃ, καὶ τοῦτο, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀνοίξῃ εἰς Αὐτὸν τὸ φρούριον τῆς καρδίας του καὶ Τὸν ἐγκαταστήσῃ ἐκεῖ Κύριον τῆς ζωῆς του καὶ ὁδηγὸν τῆς θελήσεώς του. Τοῦτο ὑπέδειξεν ὁ Κύριος ὅταν εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του : ***«Μείνατε ἐν Ἐμοὶ καὶ Ἐγὼ ἐν ὑμῖν».***

***

Πρὸ τῆς Τραπέζης, τῆς ηὐπρεπισμένης συμφώνως πρὸς τὴν Μωσαϊκὴν παράδοσιν διὰ τὴν τέλεσιν τοῦ ἀναμνηστικοῦ ***Δείπνου τοῦ Πάσχα,*** οἱ μαθηταὶ ἀναμένουν τὴν εὐλογίαν ἐκ τῶν χειλέων τοῦ Διδασκάλου (*). Ἐκεῖνος περιφέρων ἐπ᾽ αὐτῶν βλέμμα ἀπείρου τρυφερότητος, προφέρει λόγους στοργῆς, ὡς πατὴρ πρὸς τέκνα ἀγαπητά: ***«Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τὸ πάσχα τοῦτο φαγεῖν μεθ᾽ ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν»,*** λέγει, ἀλλ᾽ εὐθύς, μετριάζων τὸν πόνον τοῦ ἐπικειμένου χωρισμοῦ, προσθέτει τὴν ἐλπίδα μελλοντικῆς συναντήσεως μετ᾽ αὐτῶν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν.

Τὸ Πασχαλινὸν Δεῖπνον προχωρεῖ καθ᾽ ὅλα σύμφωνον πρὸς τὴν Μωσαϊκὴν διάταξιν, τὴν ὁποίαν, ὡς καὶ πάσας τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου, ἐσεβάσθη ὁ Κύριος, δηλώσας: ***«Οὐκ ἦλθον καταλῦσαι τὸν Νόμον ἀλλὰ πληρῶσαι αὐτόν. . . . ποιῶν νέα τὰ πάντα».***

Ἤδη ἐκπληροῦται ἡ συμβολικὴ σημασία τῆς θυσίας τοῦ Πάσχα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ: «Τὸ Πάσχα ἡμῶν ἐτύθη, ὁ Χριστὸς» (Α΄ Κορινθ. ε΄. 7). Εἶναι ἡ ἐπισφράγισις τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου Αὐτοῦ. Μόνη αἰτία καὶ μόνος συντελεστὴς τῆς θυσίας ἐκείνης ὑπῆρξεν ἡ ***Ἀγάπη***—ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ Πατρός, ὅστις «τόσον ἠγάπησε τὸν κόσμον, ὥστε ἔδωκε τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόλλυται, ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον». Καὶ ἡ

(*) Ἡ ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου παράλειψις πάσης περιγραφῆς τῆς τελετῆς τῆς Εὐχαριστίας δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττῃ. Ὁ Ἀπόστολος οὗτος ἔγραψε τὸ φέρον τὸ ὄνομά του Εὐαγγέλιον τελευταῖος τῶν Εὐαγγελιστῶν. Ἔχων δὲ ὑπ᾽ ὄψει τὰ τρία συνοπτικὰ λεγόμενα Εὐαγγέλια (Ματθαίου, Μάρκου καὶ Λουκᾶ), ὅπου ἐν πλάτει γίνεται μνεία τῆς συστάσεως τῆς Εὐχαριστίας, ὡδηγήθη ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νὰ ἐκθέσῃ, χάριν τῶν ἐπερχομένων γενεῶν τῶν Χριστιανῶν, τὴν ἀποχαιρετιστήριον Ὁμιλίαν τοῦ Κυρίου, τὴν ἀπαράμιλλον ἐκείνην πηγὴν παρηγορίας καὶ ἐν ταὐτῷ οὐσιωδῶν ἀληθειῶν, τὴν τελευταίαν ὑποθήκην τοῦ μέλλοντος ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἀποχωρισθῇ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

ἀγάπη τοῦ ἀναλαβόντος τὸ βάρος τῆς ἐνοχῆς καὶ τὴν ποινὴν τῆς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου, Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἀνοίξῃ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος τὸν δρόμον τῆς Αἰωνίου Ζωῆς.

Ἡ τελετὴ τῆς Εὐχαριστίας εἶναι κατ' οὐσίαν τελετὴ Ἀγάπης, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀποκαλύπτεται ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ πιστοῦ τὸ μέγεθος τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Συστήσας τὴν τελετὴν ταύτην ὁ Κύριος ἐχάλκευσεν ἕνα δεσμὸν ἀδιασπάστως ἑνοῦντα τοὺς ἁπανταχοῦ πιστοὺς εἰς ἓν σῶμα, Κεφαλὴ τοῦ ὁποίου εἶναι Αὐτὸς ὁ Χριστός. Εἶναι δὲ δύναμις ἀκτινοβολοῦσα ἐξ Ἐκείνου πρὸς τοὺς ὀπαδούς Του καὶ πάλιν ἀντανακλωμένη πρὸς τὰς ἄλλας ψυχάς. Καλῶς γνωρίζων ὁ Κύριος τὸ ἀκαταμάχητον τῆς ἀδόλου Χριστιανικῆς ἀγάπης, ἀνυψοῖ ταύτην εἰς σύμβολον, εἰς σύνθημα ζωῆς, εἰς γνώρισμα ἀλάνθαστον τῶν ὀπαδῶν Του: «***Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ὅτι ἀγάπην ἔχετε ἐν ἀλλήλοις***». Κατὰ πόσον δὲ ὁ λόγος οὗτος τοῦ Κυρίου ἐπηλήθευσε, μαρτυρεῖ ὁ θαυμασμός, ὅν ἐξεδήλωσαν οἱ Ἐθνικοὶ ἐπὶ τῷ θεάματι τῆς Χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης τῶν πρώτων αἰώνων: «Ἰδέτε πῶς ἀγαπῶσιν ἀλλήλους οἱ Χριστιανοὶ οὗτοι!» ***Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.***

Ἡ πρώτη ὅθεν τῶν ἀποχαιρετιστηρίων ὑποθηκῶν τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶναι τὸ ***Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἐγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους***»—ὑποθήκη ἣν παρέδωκεν εἰς αὐτούς, καθ' ἣν στιγμὴν ἔπληξε τὴν καρδίαν τῶν μαθητῶν ἡ λύπη ἐπὶ τῷ ἐπικειμένῳ ἀποχωρισμῷ.

[ἀκολουθεῖ]

Ο ΚΑΝΩΝ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΓΡΑΦΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ ἀγράφου Παραδόσεως Χριστιανικῆς.

Εἴδομεν ἀνωτέρω εἰς τὸ Γ'. κεφάλαιον τῆς παρούσης μελέτης ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι τῆς σήμερον ἰσχυρίζονται ὅτι, ἐκτὸς τοῦ Δεκαλόγου καὶ τοῦ Νόμου, ὃν παρέδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ ὅστις κατεγράφη ὑπὸ τούτου, ὁ Θεὸς μετέδωκεν εἰς αὐτὸν καὶ ἕτερον Νόμον, ἐπεξηγηματικὸν τοῦ πρώτου, καὶ τὸν διέταξε νὰ μὴ τὸν καταγράψῃ ἀλλὰ νὰ τὸν παραδώσῃ προφορικῶς εἰς τὸν λαὸν Ἰσραήλ, ἵνα χρησιμεύῃ ἐσαεὶ ὡς Ἱερὰ Παράδοσις. Καὶ ἡ ἄγραφος αὕτη Παράδοσις μετεδόθη, ὡς λέγουν, προφορικῶς ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἕως οὗ κατὰ τὸν 2ον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα κατεγράφη εἰς 63 φυλλάδια, ἅτινα ἀπαρτίζουν τὴν περίφημον ***Μισνὰ*** τῶν Ἰουδαίων, εἰς δὲ τὴν Μισνὰ προσέθηκαν οἱ Ἰουδαῖοι θεολόγοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὰ σχόλιά των καὶ οὕτως ἀπετελέσθη τὸ ***Ταλμούδ,*** εἰς τὸ ὁποῖον οἱ Ἰουδαῖοι ἔκτοτε ἀποδίδουν ἴσην, ἂν μὴ περισσοτέραν, σπουδαιότητα καὶ κῦρος ἢ εἰς τὰς Ἱ. Γραφάς, καὶ ἡ θεολογική των διδασκαλία μέχρι σήμερον βασίζεται περισσότερον εἰς τὸ Ταλμοὺδ ἢ εἰς τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης. Καὶ εἴδομεν ὅτι, καθ' ἃ προκύπτει ἐκ δια-

φόρων τεκμηρίων ἐξ αὐτῆς τῆς Π. Διαθήκης, τοιαύτη προφορικὴ ἢ ἄγραφος Παράδοσις οὐδέποτε παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἴτε εἰς τὸν Μωϋσέα εἴτε εἰς ἄλλον τινὰ Ἰσραηλίτην μεταγενέστερον· ἀλλ' οἱ Φαρισαῖοι, οἵτινες ἀναφαίνονται τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Μακκαβαίων, ἤτοι, πλέον τῶν 1000 ἐτῶν μετὰ τὸν Μωϋσέα, αὐτοὶ ἐδημιούργησαν σωρείαν «ἀγράφων» παραδόσεων, αἵτινες ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶχον καταντήσει σχεδὸν νὰ ἐκτοπίσουν τὰς γραπτὰς θεοπνεύστους Γραφὰς ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν καὶ συνείδησιν τῶν Ἰουδαίων καὶ αἵτινες καυτηριάζονται ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν διὰ τῶν λέξεων: «Οὐαὶ ὑμῖν, Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί! διότι ἠκυρώσατε τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς παραδόσεως ὑμῶν.... διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων!»

Κἄτι παρόμοιον συνέβη καὶ εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς, ὅτε ὁ Χριστιανισμὸς κατέστη θρησκεία τοῦ Κράτους καὶ εἰσέρρευσαν ἀκωλύτως καὶ ἀνεξετάστως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πλήθη ἀνθρώπων, οἵτινες βαθμηδὸν εἰσήγαγον εἰς τὴν ὀργάνωσιν, τὴν τάξιν καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς διαφόρους μεταβολὰς καὶ οὕτως ἐσχηματίσθη, ἐξ ἀγράφου δῆθεν καὶ προφορικῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως, συλλογὴ διατάξεων, τύπων καὶ ἐθίμων, ἥτις καταγραφεῖσα ἀπετέλεσε τὴν Ἱερὰν λεγομένην Παράδοσιν, ἐφ' ἧς ἐστήριξαν διάφοροι κλάδοι τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας τὰς εἰσαχθείσας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καινοτομίας.

Τὸ ζήτημα τοῦτο, τὸ τόσον ἐπίμαχον μεταξὺ τῶν μεγάλων κλάδων τῆς Χριστιανωσύνης, θέλομεν ἐξετάσει ἐν μεγάλῃ συντομίᾳ ὅσον τὸ δυνατὸν ἀντικειμενικῶς ἀπὸ τῆς καθαρῶς ἱστορικῆς καὶ λογικῆς ἀπόψεως, μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ θίξωμεν τὰς εὐαισθησίας τῶν ἑτεροφρονούντων, ὧν σεβόμεθα τὰς ἀντιλήψεις.

* * *

Βεβαίως δεχόμεθα, ἐν πρώτοις, ὡς ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία κατ' ἀρχὰς ἐδιδάχθη καὶ διεδόθη ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν βοηθῶν αὐτῶν διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου, ἕως οὗ ἐγράφησαν τὰ θεόπνευστα βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης. Ἄλλος τρόπος διαδόσεως τῆς θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦτο φυσικῶς ἀδύνατος κατὰ τὰς πρώτας ἐκείνας δεκαετηρίδας τῶν διωγμῶν καὶ τῆς ἐλλείψεως γραπτῶν πηγῶν διδασκαλίας. Δεχόμεθα ἐπίσης ὅτι καὶ ἀφοῦ ἐγράφησαν τὰ βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης, ἔμειναν λόγια καὶ θαύματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν μὴ ἀναγραφόμενα εἰς τὴν Κ. Διαθήκην. Διότι ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης τερματίζει τὸ Εὐαγγέλιόν του μὲ τὰς λέξεις: «Ἔστι δε καὶ ἄλλα πολλά, ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία» (Ἰωάν. κα'. 25). Καὶ ἀλλαχοῦ: «Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα (θαύματα) ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ» (Ἰωάν. κ'. 30). Καὶ πιθανώτατα ἡ ἀνάμνησις τῶν ἄλλων τούτων ἔργων καὶ λόγων τοῦ Κυρίου μετεδόθη προφορικῶς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων εἰς τοὺς τότε πιστούς, οἵτινες καὶ αὐτοὶ τὰ μετέδωκαν προφορικῶς ἐπί τινα καιρὸν εἰς τοὺς μετ' αὐτούς (1).

(1) Οὕτω λ.χ. εὑρίσκομεν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μεταποστολικοῦ αἰῶνος τὸν Παπίαν, ἕνα τῶν Ἀποστολικῶν λεγομένων Πατέρων, μαθητὴν τοῦ Πολυκάρπου, ὅστις εἰς σύγγραμμά του

Αὐτὰ ὅμως τὰ γεγονότα φρονοῦμεν, ὅτι δὲν ἀποδεικνύουσιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀξιοῦσιν οἱ ὑπέρμαχοι τῆς Ἱερᾶς λεγομένης Παραδόσεως.

1. Ἡ προφορικὴ διδασκαλία τῶν ἀληθειῶν τῆς Χριστ. θρησκείας ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων ***ἐδέησε ταχέως νὰ συμπληρωθῇ ὑπὸ τῆς γραπτῆς αὐτῶν διδασκαλίας,*** ἤτοι, διὰ τῆς συγγραφῆς τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῶν Ἀποστολικῶν Ἐπιστολῶν. Διατί; Διότι εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων της ἡ προφορικὴ διδασκαλία ἤνοιξε πλατεῖαν τὴν θύραν εἰς παντοίας αἱρέσεις καὶ ἑτεροδιδασκαλίας, ὡς βλέπομεν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου. Μόλις ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν ἐκ Θεσσαλονίκης διέλευσίν του, ὅπου ἐκήρυξε τὸν Χριστὸν καὶ ἵδρυσεν ἐκκλησίαν, ὁ Παῦλος, εὑρισκόμενος ἐν Κορίνθῳ, ἔμαθε διὰ τοῦ Τιμοθέου, ὅτι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Θεσσαλονικέων εἶχον ἤδη εἰσχωρήσει πλᾶναί τινες, ἐκ παρερμηνείας τῆς προφορικῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀποστόλου· καὶ οὗτος ἠναγκάσθη νὰ γράψῃ τὰς δύο Πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολὰς πρὸς ἄρσιν τῶν πλανῶν τούτων. Ἀκόμη καὶ πλαστογραφημέναι ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου ἐτέθησαν τότε εἰς κυκλοφορίαν, ὥστε εὑρίσκομεν αὐτὸν γράφοντα πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς (Β΄. β΄. 1—3): «Σᾶς παρακαλοῦμεν δέ, ἀδελφοί, ... νὰ μὴ σαλευθῆτε ταχέως ἀπὸ τοῦ φρονήματός [σας] μηδὲ νὰ θορυβῆσθε, μήτε διὰ πνεύματος, μήτε διὰ λόγου, μήτε δι᾿ ἐπιστολῆς ὡς [δῆθεν γραφείσης] ὑφ᾿ ἡμῶν... Ἂς μὴ σᾶς ἐξαπατήσῃ τις κατ᾿ οὐδένα τρόπον...». Καὶ παρακάτω (γ΄. 17): «Ὁ ἀσπασμὸς [ἐγράφη] διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ Παύλου· τὸ ὁποῖον εἶναι σημεῖον [γνησιότητος] ἐν πάσῃ [μου] ἐπιστολῇ». Καὶ οἱ «ψευδοπροφῆται», «ψευδαπόστολοι» καὶ «ψευδοδιδάσκαλοι» ἐπληθύνθησαν ἐντὸς τῶν νεοσυστάτων Χριστ. ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτῶν ἔτι τῶν Ἀποστόλων (Β΄. Κορινθ. ια΄. 13, Β΄. Πέτρ. β΄. 1 κτλ.) λόγῳ ἀκριβῶς τῆς μεθόδου τῆς προφορικῆς διδασκαλίας, ἥτις ἦτο μοιραία ἀνάγκη τῶν πρώτων ἐκείνων ἡμερῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καὶ ἐὰν τοιαῦτα ἐγίνοντο ζώντων ἀκόμη τῶν Ἀποστόλων, εὐκόλως φαντάζεταί τις ποίαν ἐξέλιξιν ἔλαβεν ἡ πληγὴ αὕτη μετ᾿ αὐτούς. Ἡ ἱστορία ἄλλως τε τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας τῶν πρώτων τριῶν αἰώνων, ἂν καὶ λίαν πενιχρῶς διεσώθη μέχρις ἡμῶν, παρουσιάζει ἀρκοῦντα στοιχεῖα μαρτυροῦντα τὴν πλήμμυραν τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν νόθων ἔργων, ἤτοι τῶν Ἀποκρύφων, εὐθὺς κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους καὶ κατὰ τοὺς ἀμέσως ἐπακολουθοῦντας (4ον καὶ 5ον αἰῶνα).

2. Ἀκριβῶς ἡ πλήμμυρα αὕτη τῶν ἑτεροδιδασκαλιῶν καὶ τῶν παραχαρά-

---

ἐπιγραφόμενον «Λογίων Κυριακῶν ἐξηγήσεις», λέγει τὰ ἑξῆς: «Οὐκ ὀκνήσω δέ σοι καὶ ὅσα ποτὲ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων καλῶς ἔμαθον καὶ καλῶς ἐμνημόνευσα, συγκατατάξαι ταῖς ***ἑρμηνείαις***, διαβεβαιούμενος ὑπὲρ αὐτῶν ἀλήθειαν. ***Οὐ γὰρ τοῖς τὰ πολλὰ λέγουσιν ἔχαιρον ἀλλὰ τοῖς τἀληθῆ διδάσκουσιν*** . . . . Οὐ γὰρ τὰ ἐκ τῶν βιβλίων τοσοῦτόν με ὠφελεῖν ὑπελάμβανον, ὅσον τὰ παρὰ ζώσης φωνῆς καὶ μενούσης» (Παπίας παρ᾿ Εὐσεβίῳ, Ἐκκλ. Ἱστ. 3, 39). Ἤτοι, ὁ Παπίας δὲν ᾐσθάνετο τόσην ὠφέλειαν ἐκ τῶν θεοπνεύστων βιβλίων τῆς Χριστ. θρησκείας, ὅσην ᾐσθάνετο ἀκούων τὰς προφορικὰς παραδόσεις, τὰς διὰ «ζώσης φωνῆς» μεταδιδομένας. Καὶ ἐν τούτοις, ὁ ἴδιος ταυτοχρόνως ὁμολογεῖ ὅτι αἱ προφορικαὶ παραδόσεις τῆς ἐποχῆς του, ἃς ρητῶς χαρακτηρίζει ὡς ***ἑρμηνείας*** τοῦ Θείου Λόγου, εἶχον ἀρχίσει νὰ νοθεύωνται, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ὁ τερπόμενος εἰς αὐτὰς ἠναγκάζετο νὰ δυσπιστῇ πρὸς τοὺς «λέγοντας τὰ πολλὰ» καὶ μὴ ἀληθῆ. Ὥστε ἰδοὺ ὅτι ὀλίγα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου εἶχεν ἀρχίσει ἡ νοθεία τῶν προφορικῶν παραδόσεων.

ξεων ἠνάγκασε τοὺς ἀρχαιοτέρους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ***νὰ ἐπισπεύσουν τὸν καταρτισμὸν τοῦ Κανόνος τῆς Κ. Διαθήκης***, ἤτοι, νὰ διαχωρίσουν τὸν θεόπνευστον Λόγον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν ἀνθρώπων, τὰ αὐθεντικὰ συγγράμματα τῶν Ἀποστόλων ἀπὸ τὰ ψευδεπίγραφα Ἀπόκρυφα καὶ ἀπὸ τὴν ἀνεύθυνον καὶ νενοθευμένην προφορικὴν Παράδοσιν. Σημειωτέον ὅτι οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Κανόνος ἀκμάσαντες Πατέρες, ὅταν ἔγραφον περὶ «παραδόσεων», ἠννόουν προφανῶς ὄχι τὴν Ἱ. Παράδοσιν ὡς κἄτι χωριστὸν ἀπὸ τὰς Ἱ. Γραφάς, ὅπως ἐννοεῖται ἡ λέξις σήμερον, ἀλλὰ τὴν ἐν γένει Χριστιανικὴν διδασκαλίαν τῶν Ἀποστόλων. Οὕτω λ.χ. ὅταν ὁ Παῦλος γράφῃ πρὸς τοὺς Κορινθίους (Α΄. ια΄. 2) : «Σᾶς ἐπαινῶ δέ, ἀδελφοί, ὅτι...κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, καθὼς παρέδωκα εἰς ὑμᾶς», καὶ πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς (Β΄. β΄. 15) : «Λοιπόν, ἀδελφοί, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι᾽ ἐπιστολῆς ἡμῶν», καὶ πρὸς τὸν Τιμόθεον (Β΄. α΄. 13, 14, β΄. 2) : «Ἃ ἤκουσας παρ᾽ ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου (παράδος) πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι», εἶναι φανερόν, ὅτι ἐννοεῖ τὴν ὅλην αὐτοῦ προφορικὴν καὶ γραπτὴν διδασκαλίαν, ὄχι τὰς προφορικὰς παραδόσεις, αἵτινες ἐκυκλοφόρουν καὶ τότε ἀκόμη ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, μοιραίως καὶ διαρκῶς ἀλλοιούμεναι καὶ παραμορφούμεναι μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον τὴν «ἄγραφον παράδοσιν» τῶν μεταποστολικῶν αἰώνων. Ἐπίσης ὅταν οἱ ἀρχαιότεροι Πατέρες γράφουν περὶ «παραδόσεως», ἐννοοῦν ἢ τὴν ***ἀκαθάριστον***, οὕτως εἰπεῖν, διδασκαλίαν τῶν Ἀποστόλων, πρὸ τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ Κανόνος τῆς Κ. Διαθήκης, ἢ μετὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ Κανόνος, τὰ κανονικὰ καὶ θεόπνευστα βιβλία. (1)

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα ὁ Βασίλειος (Περὶ Ἁγ. Πνεύματος), ὁ Χρυσόστομος (Εἰς Β΄. Θεσσαλονικεῖς), καὶ ὁ Ἐπιφάνιος (Αἱρέσ. 60,6) συνιστοῦν τὴν προφορικὴν Παράδοσιν ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸν γραπτὸν Λόγον. Βεβαίως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Πατέρων τούτων ἡ Παράδοσις δὲν ἦτο ὁποία κατήντησε βραδύτερον· πάντως δὲ τοιαύτη ἦτο ἡ γνώμη των—γνώμη, ἥτις βεβαίως εἶναι σεβαστή, οὐχὶ ὅμως καὶ ὑποχρεωτικὴ διὰ τοὺς Χριστιανούς, δὲν δύναται δὲ νὰ ἀνατρέψῃ τὴν γενικὴν καὶ λογικὴν ἀλήθειαν ὅτι οὐδεμία παράδοσις προ-

(1) Ἰγνάτιος (παρ᾽ Εὐσεβίῳ, Ἐκκλ. Ἱστ. 6, 36) : «ἀπρὶξ ἔχεσθαι τῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως». Καὶ ὁ Εἰρηναῖος (Αἱρέσ. γ΄ 3), ὅταν ὁμιλῇ περὶ Ἀποστολικῆς παραδόσεως, αὐτὸς ὁ ἐκ τῶν σκαπανέων τῆς ἱδρύσεως τοῦ Κανόνος, τὶ ἄλλο δύναται νὰ ἐννοῇ ἢ τὴν ***γρπτὴν*** παράδοσιν, ἤτοι, τὰ συγγράμματα, τῶν Ἀποστόλων ; Ὁ Μ. Ἀθανάσιος (Κατὰ Ἔθν. 1) ἐκφράζεται κατηγορηματικῶς : «***Αὐτάρκεις*** μὲν γὰρ εἰσὶν αἱ ἅγιαι καὶ θεόπνευστοι Γραφαὶ πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπαγγελίαν». Καὶ παρακατιών : «Ταῦτα (ἤτοι, τὰ κανονικὰ βιβλία) ***πηγαὶ τοῦ σωτηρίου***, ὥστε τὸν διψῶντα ἐν τούτοις ἐμφορεῖσθαι λογίων· ***ἐν τούτοις μόνοις*** τὸ τῆς εὐσεβείας διδασκαλεῖον εὐαγγελίζεται· ***μηδεὶς τούτοις ἐπιβαλέτω*** μηδὲ τούτων ἀφαιρείσθω τι.» Περὶ τῆς παραδόσεως λέγει : «Ἡμῶν ἡ πίστις ἐστὶν ὀρθὴ καὶ ἐκ διδασκαλίας Ἀποστόλων ***ὁρμωμένη*** καὶ ἐκ παραδόσεως πατέρων ***βεβαιουμένη, ἔκ τε Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης***». Ἤτοι, θεωρεῖ τὴν ἐκκλ. Παράδοσιν τῆς ἐποχῆς του ὡς ***ἐπιβεβαίωσιν*** τῆς Χριστ. πίστεως, ἀλλ᾽ ὡς ***πηγὴν*** τῆς πίστεως ὑποδεικνύει τὰς Ἱ. Γραφὰς τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης.

φορικῶς μεταδιδομένη δύναται νὰ ἔχῃ τὸ κῦρος καὶ τὴν γνησιότητα γραπτῆς τοιαύτης.

Οὐδεὶς ἱστορικὸς καὶ οὐδεὶς λογικευόμενος ἄνθρωπος παραδέχεται ὅτι προφορικὴ παράδοσις δύναται νὰ μεταδοθῇ ἀνόθευτος ὄχι ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα, ὄχι ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἢ ἀπὸ ἑβδομάδος εἰς ἑβδομάδα, Ἀκόμη καὶ εἰς τὰ γραπτὰ κείμενα ὅλων τῶν αἰώνων πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας παρεισέφρυσαν κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν σοβαρὰ λάθη ἐξ ἀπροσεξίας ἢ παρεξηγήσεως ἢ καὶ σκόπιμοι παραποιήσεις καὶ διαστροφαί. Ἐὰν οἱουδήποτε ἀρχαίου συγγράμματος Ἑλληνικοῦ ἢ Λατινικοῦ (μηδ' αὐτῶν τῶν Ἱ. Γραφῶν ἐξαιρουμένων) ἐσώζετο ἓν καὶ μόνον χειρόγραφον, δὲν θὰ ἤμεθα ἀπολύτως βέβαιοι περὶ τῆς ἀκριβείας τοῦ κειμένου, ὅπερ μόνον διὰ τῆς ἀντιπαραβολῆς πλειόνων χειρογράφων τοῦ αὐτοῦ ἔργου διαπιστοῦται πλήρως. Ἀφοῦ λοιπὸν εἰς τὴν γραπτὴν παράδοσιν ὑπεισέρχονται τόσον εὐκόλως αἱ παραχαράξεις καὶ τὰ λάθη, εὐκόλως δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὴν τύχην μιᾶς Χριστιανικῆς παραδόσεως μεταδιδομένης προφορικῶς διὰ μέσου τριῶν ἢ τεσσάρων αἰώνων διωγμῶν, ἀμαθείας, δυσκόλων συγκοινωνιῶν καὶ ἐλλείψεως γραπτοῦ ἐλέγχου.

Ἄλλως τε καὶ εἰς τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων παρατηροῦνται πλεῖσται ὅσαι ἀντιφάσεις καὶ ἀσυμφωνίαι αὐτῶν πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους. Ἐπὶ παραδείγματι, δὲν ὑπάρχει καμμία τῶν γνωστῶν θεωριῶν περὶ τῆς Εὐχαριστίας (τοῦ Δείπνου τοῦ Κυρίου), ἥτις νὰ μὴ δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ διὰ περικοπῶν ἐκ τῶν ἔργων ἑνὸς ἢ πλειόνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ συγγράμματα λοιπὸν τῶν Πατέρων, διὰ τὰ ὁποῖα ἄλλως τε οὐδείς ποτε ἠξίωσε θεοπνευστίαν, δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὡς Ἱερὰ Παράδοσις ἴσου κύρους καὶ θεοπνευστίας πρὸς τὰς Ἱ. Γραφάς. ***Αὐτοὶ οὗτοι οἱ Πατέρες θεοπνευστίαν ἀπέδιδον μόνον εἰς τὰς Γραφάς,*** ἤτοι, τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης, ***οὐδέποτε δὲ εἰς τὰ ἴδιά των ἢ τὰ ἀλλήλων συγγράμματα ἢ εἰς οἱανδήποτε προφορικὴν παράδοσιν.*** Ἀκριβῶς δὲ ὁ τρόπος, καθ' ὃν συνετελέσθη βαθμηδὸν καὶ μετὰ μεγάλης προσοχῆς ὁ καταρτισμὸς τοῦ Κανόνος τῆς Κ. Διαθήκης καὶ αἱ ἀμφιβολίαι, αἵτινες, ὡς εἴδομεν εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια, ἐπὶ μακρὸν συνεῖχον τοὺς Πατέρας, περὶ τῆς γνησιότητος μερικῶν ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν συγγραμμάτων, μαρτυροῦν περὶ ***τῆς ὑψίστης σημασίας,*** ἣν ἀπέδωκαν ὅλοι οἱ μεγάλοι Πατέρες εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Κανόνος ὡς τῆς μόνης αὐθεντικῆς βάσεως τῆς Χριστιανικῆς πίστεως.

Ἐὰν ἡ προθορικὴ Παράδοσις ἦτο ἐξ ἴσου θεόπνευστος καὶ ἰσότιμος πρὸς τὰς Ἱ. Γραφάς, γεννᾶται ἡ εὔλογος ἀπορία, διατί οἱ Πατέρες τοῦ 2ου, 3ου καὶ 4ου αἰῶνος, οἱ συμπήξαντες τὸν Κανόνα τῆς Κ. Διαθήκης, δὲν ἐφρόντισαν νὰ διατυπωθῇ καὶ ἡ Παράδοσις εἰς γραπτὸν Κανόνα, τιθέμενον ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὰ κανονικὰ καὶ θεόπνευστα βιβλία. Τουναντίον, βλέπομεν ὅτι ἡ μόνη φροντὶς τῶν Πατέρων ἐκείνων ἦτο νὰ διαχωρίσουν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν ἀνθρώπων—τὸν σῖτον ἀπὸ τὰ ἄχυρα. Καὶ δὲν ἠσχολήθησαν ποσῶς μὲ τὴν κανονικοποίησιν τῆς Παραδόσεως.

3. Ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι πολλὰ λόγια, ἔργα καὶ θαύ-

ματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν δὲν ἀναγράφονται εἰς τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης. Ἀλλ᾽ ὁ Ἰωάννης διαπιστώνει ρητῶς ὅτι τὰ περιεχόμενα εἰς τὰ κανονικὰ βιβλία ἦσαν ἐπαρκῆ διὰ τὴν πίστιν καὶ σωτηρίαν τῶν Χριστιανῶν; «Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ***ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύσητε*** ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ***καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε*** ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ» (Ἰωάν. κ΄. 30, 31). Νομίζομεν ὅθεν ὅτι δικαιούμεθα λογικῶς νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι, ἀφοῦ τὰ ἀναγραφόμενα εἰς τὴν Κ. Διαθήκην χαρακτηρίζονται ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ θεοπνεύστου Ἀποστόλου Ἰωάννου ὡς ἐπαρκῆ διὰ τὴν πίστιν καὶ σωτηρίαν τῶν Χριστιανῶν, ἐκεῖνα τὰ ἄλλα, τὰ μὴ ἀναγραφόμενα, ἦσαν οὐχὶ ἀπαραίτητα διὰ τὴν σωτηρίαν ἀλλὰ πράγματα προωρισμένα μόνον διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Βεβαίως ἐὰν εἴχομεν θεόπνευστον καὶ αὐθεντικὴν γραπτὴν ἔκθεσιν καὶ αὐτῶν τῶν ἄλλων λόγων καὶ θαυμάτων τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἡ ἔκθεσις αὕτη θὰ εἶχεν ἴσον κῦρος καὶ αὐθεντίαν πρὸς τὰ τῆς Κ. Διαθήκης. Ἀλλ᾽ ὁ εὐθὺς ἀπὸ τοῦ 2ου αἰῶνος καταρτισμὸς τοῦ Κανόνος τῆς Κ, Διαθήκης εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις ὅτι τὰ κανονικὰ βιβλία αὐτῆς εἶχον ὅλως ἐξαιρετικὴν καὶ μοναδικὴν αὐθεντίαν,

4. Ἄλλως τε ἡ ὁμολογία τῶν Ὀρθοδόξων καὶ Λατίνων θεολόγων ὅτι ἡ Ἱερὰ Παράδοσις εἶναι ***ἑρμηνεία*** τῶν Ἱ. Γραφῶν, εἶναι ἔμμεσος ὁμολογία ἐκ μέρους των ὅτι αἱ Ἱ. Γραφαὶ ἀποτελοῦν τὸ κρηπίδωμα τῆς Χριστ. πίστεως καὶ τὄι ἡ ***ἑρμηνεία*** αὐτῶν, εἴτε ὡς ἀνθρωπίνη χαρακτηρισθῇ εἴτε ὡς θεόπνευστος, πάντως ἔρχεται εἰς δευτέραν μοῖραν ἀπέναντι τοῦ ἑρμηνευομένου γραπτοῦ Θείου Λόγου.

5. Ἐὰν ἡ Ἱ. Παράδοσις ἦναι ἴσου κύρους καὶ αὐθεντίας πρὸς τὰς Ἱ. Γραφάς, καὶ ἦναι μάλιστα ἡ αὐθεντικὴ ἑρμηνεία τῶν Ἱ. Γραφῶν, πρέπει ἀπαραιτήτως ***νὰ συμφωνῇ πρός τε τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν Γραφῶν.*** Ἀλλ᾽ ἐν τῇ πραγματικότητι βλέπομεν τοὐναντίον νὰ συμβαίνῃ. Ἡ Παράδοσις ἀπαρτίζεται κατὰ μέγα μέρος ἐκ διατάξεων καὶ ἀποφάσεων Συνόδων καὶ Παπῶν, αἵτινες ὄχι μόνον δὲν ἀντιστοιχοῦν πρὸς τίποτε εἰς τὰς Γραφάς, ἀλλὰ πλειστάκις ἀντιφάσκουν πρὸς τὰ ἐν ταῖς Γραφαῖς ἀναγινωσκόμενα. Τὰ στενὰ ὅρια τῆς παρούσης μελέτης δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἐπεκταθῶμεν ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ θέματος τούτου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἄλλως τε ἔχουν γραφῆ βουνὰ ὁλόκληρα συγγραμμάτων ὑπὲρ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἑτέρας ἀπόψεως. Σημειοῦμεν ἁπλῶς τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ διαφωνία μεταξὺ Ἱ. Γραφῶν καὶ Ἱ. Παραδόσεως ὑπάρχει, καὶ μάλιστα εἰς πολλὰ ζητήματα, καὶ ὅτι ἡ Παράδοσις ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὸ θεμέλιον, τὸ ὁποῖον κλάδοι τινὲς τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας ἐδημιούργησαν ἵνα τοποθετήσουν ἐπ᾽ αὐτοῦ καὶ δικαιολογήσουν ὅλας ἐκείνας τὰς διδασκαλίας, τοὺς τύπους καὶ τὰ ἔθιμα, ἅτινα εὑρίσκονται μὲν παρ᾽ αὐτοῖς ἀλλὰ δὲν εὑρίσκονται ἐν ταῖς Γραφαῖς καὶ μάλιστα δύνανται νὰ ἀναιρεθοῦν ἐκ τῶν Γραφῶν. Συνεπῶς, ἡ Παράδοσις δὲν δύναται νά τεθῇ εἰς μοῖραν ἴσου κύρους καὶ αὐθεντίας μὲ τὰς Ἱ. Γραφάς, αἵτινες κατὰ γενικὴν τῶν Χριστιανῶν ὁμολογίαν εἶναι θεόπνευστοι· διότι δὲν εἶναι δυνατόν τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ Θεῖον Πνεῦμα νὰ ἐνέπνευσε δύο κανόνας τῆς Χριστιανικῆς πίστεως ἀντιφάσκοντας πρὸς ἀλλήλους.

Τί λοιπόν; Εἶναι ὅλως ἀπορριπτέα ἡ Ἱ. Παράδοσις; Οὐχὶ βεβαίως. Τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων καὶ αἱ πρὸς τοὺς αἱρετικοὺς (Ἄρειον, Νεστόριον, κλπ.) δογματικαὶ αὐτῶν συζητήσεις καὶ αἱ σχετικαὶ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμεν. Συνόδων προσέφερον μεγίστην ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Χριστιανικὴν Θεολογίαν, διότι ἔδωκαν τὴν ὀρθὴν καὶ ὁριστικὴν διατύπωσιν τῶν θεμελιωδῶν δογμάτων τῆς θρησκείας ἡμῶν (περὶ Τριάδος, περὶ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Χριστοῦ, κτλ,) καὶ ἔσωσαν τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ ὀλεθρίας πλάνας διὰ τῆς ὀρθῆς ἑρμηνείας τῶν Ἱ, Γραφῶν. Εἰς τὰς λεπτομερείας ἐν τούτοις, ἰδίως εἰς τὴν συμβολικὴν ἑρμηνείαν τῶν Γραφῶν, οἱ Πατέρες δὲν συμφωνοῦν πάντοτε μεταξύ των· καὶ εἰς τὸ πεδίον τοῦτο δὲν δύνανται αἱ γνῶμαί των νὰ ἔχουν τὴν αὐτὴν βαρύτητα καὶ αὐθεντίαν, ἣν ἔχουν ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν δογμάτων, ὅπου εὑρίσκονται εἰς πλήρη ἁρμονίαν πρὸς τὰς Γραφάς, Ὅπου ὅμως ἡ Παράδοσις, εἴτε διὰ τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων εἴτε διὰ τῶν ἀποφάσεων Συνόδων καὶ Παπῶν, εἴτε διὰ τῶν λεγομένων Ἀποστολικῶν Κανόνων εἴτε διὰ τῶν βαθμηδὸν εἰσχωρησάντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νέων θεσμῶν, ἐθίμων καὶ τύπων, ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰ ἐν ταῖς Γραφαῖς διδασκόμενα καὶ ἀπὸ τὰ ὅσα γνωρίζομεν ὅτι ἐπρέσβευεν ἡ πρώτη Ἐκκλησία, νομίζομεν ὅτι ἐπιβάλλεται εἰς πάντα λογικευόμενον Χριστιανὸν νὰ ἀρνηθῇ τὸ κῦρος τῆς Παραδόσεως.

Τὸ συμπέρασμα λοιπὸν εἶναι ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ Παράδοσις συμφωνεῖ πρὸς τὰς Γραφάς, εἶναι χρήσιμος βοηθὸς πρὸς τὴν ὀρθὴν κατανόησιν τῶν Γραφῶν· ἀλλὰ τὸ ἀνώτατον κριτήριον εἶναι αὐταὶ αἱ Ἱεραὶ Γραφαί, αἵτινες ἑπομένως ἀποτελοῦν τὸν ὕψιστον καὶ μόνον θεόπνευστον κανόνα πίστεως καὶ ἔργων διὰ πάντα Χριστιανόν.

ΤΕΛΟΣ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΣΟΛΟΜΩΝ

Ὁ Σολομὼν εἶναι μία ἰδιαιτέρως ἐπιφανὴς προσωπικότης ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ κόσμου. Μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ Σολομῶντος συνδέονται, πλὴν τῶν ἱστορικῶν συμβάντων τὰ ὁποῖα ἀναφέρει ἡ Γραφή, καὶ πλῆθος παραδόσεων, τινῶν εἰς ἄκρον φανταστικῶν, αἵτινες πολὺ ὀλίγην ὑπόστασιν ἀληθείας ἔχουν, αἱ ὁποῖαι ὅμως φανερώνουν πόσον ἡ φήμη τῆς σοφίας, τοῦ πλούτου καὶ τῆς δόξης του εἶχον διαδοθῇ, καὶ ποίαν ἐντύπωσιν εἶχον κάμει εἰς τὸν κόσμον. Ὁ χαρακτὴρ τοῦ Σολομῶντος εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρων, διότι παρουσιάζει δύο μεγάλας ἀντιθέσεις. Ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἔχομεν ἕνα ἄνδρα σοφόν, ἱκανόν, εὐσεβῆ, κριτὴν δίκαιον, πολιτικὸν μέγαν, κυβερνήτην συνετόν, βασιλέα ἔνδοξον. Καὶ ὅμως εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἐδικαιοῦτο τις νὰ περιμένῃ τὸ κορύφωμα ὅλων αὐτῶν τῶν καλῶν ἰδιοτήτων, ἔχομεν μίαν οἰκτρὰν ἀποτυχίαν καὶ μίαν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν κατάπτωσιν, ἡ ὁποία μᾶς ἐκπλήττει.

Ὁ Σολομὼν ἤρχισε καλῶς τὸ στάδιον τῆς βασιλείας του, ἀλλ᾽ ἐτελείωσεν αὐτὸ ὀλεθρίως, ἰδίως διὰ τὸ ἔθνος του. Μᾶς δίδει δείγματα μεγάλης φρονήσεως καὶ ἐξαιρετικοῦ πατριωτισμοῦ ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν μιᾶς καταπληκτικῆς μωρίας, ἰδιοτελείας καὶ ἐκλύσεως ἠθῶν. Ἀνύψωσε τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς εὐημερίας του καὶ τῆς δόξης του. Οὐδέποτε ὁ Ἰσραὴλ εἶχε φθάσει εἰς τόσην δύναμιν, εὐημερίαν καὶ δόξαν ὅσον ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σολομῶντος· καὶ ὅμως ἀπὸ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀρχίζει ἡ θρησκευτική του διαστροφή, ἡ ἠθική του κατάπτωσις καὶ ἡ ἐθνική του καταστροφή. Καὶ ἐν ὅσῳ μὲν ἔζη ὁ Σολομών, ἡ κρίσις δὲν ἐξεδηλώθη, εὐθὺς ὅμως μετὰ τὸν θάνατόν του ἐπῆλθεν ἡ ἐθνικὴ διαίρεσις καὶ ἐρρίφθησαν τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς ἐθνικῆς ἐξασθενίσεως καὶ ἀποσυνθέσεως, τὰ ὁποῖα δὲν ἐβράδυναν νὰ καρποφορήσουν τὴν ὁριστικὴν ἐθνικὴν καταστροφήν.

Τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Σολομῶντος.

Ὁ Σολομὼν ἦτο ὁ χαϊδευμένος υἱὸς τῆς οἰκογενείας του, δεύτερος υἱὸς ἐκ τῆς εὐνοουμένης συζύγου τοῦ Δαβίδ, τῆς Βηθσαβεέ. Ἐπαιδαγωγήθη καὶ ἐμορφώθη ὑπὸ τοῦ προφήτου Νάθαν, ὅστις τόσον πολὺ τὸν ἠγάπα, ὥστε ὠνόμασεν αὐτὸν «Ἰεδιδίαν», τὸ ὁποῖον ἐσήμαινε «ἠγαπημένος τοῦ Κυρίου». Τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰσραὴλ εὗρε ἑτοίμην καὶ ὁμοῦ μὲ αὐτὴν πλοῦτον καὶ δόξαν, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐξασφαλίσει διὰ τὸν Ἰσραὴλ ὁ πατήρ του Δαβίδ. Ὅταν ὁ πατήρ του ἐγήρασεν, ἦτο τόσον ἐξησθενημένος ὥστε δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ κυβερνᾷ τὸ κράτος. Ὁ υἱός του Ἀδωνίας ἐξ ἄλλης γυναικός, πρεσβύτερος τοῦ Σολομῶντος καὶ ἐπίσης ἀγαπητός, προσεπάθησε νὰ ἐγκαθιδρυθῇ εἰς τὸν θρόνον ζῶντος τοῦ πατρός του, καὶ μέχρις ἑνὸς σημείου τὸ εἶχε κατορθώσει. Ὁ Νάθαν ὅμως πληροφορηθεὶς ἐγκαίρως περὶ τῶν διατρεχόντων, κατώρθωσε μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Βηθσαβεὲ καὶ κατέπεισε τὸν Δαβὶδ νὰ ἀνακηρύξῃ ἀμέσως τὸν Σολομῶντα βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ, τὸ ὁποῖον καὶ ἐγένετο. Ἡ ἔγκαιρος αὕτη πρᾶξις τοῦ Δαβὶδ ἐματαίωσε τὴν ἀπόπειραν τοῦ Ἀδωνία καὶ ἀπήλλαξεν ἴσως τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ ἐμφύλιον σπαραγμόν, διότι ὁ Ἀδωνίας εἶχε μὲ τὸ μέρος του τὸν γενναῖον στρατηγὸν Ἰωάβ, τὸν ἱερέα Ἀβιάθαρ καὶ πολλοὺς ἄλλους ἰσχυροὺς ἐν τῷ Ἰσραήλ.

Ὁ Δαβὶδ ἔδωκε καλὰς συμβουλὰς εἰς τὸν Σολομῶντα καὶ ὡδήγησεν αὐτὸν ποίαν στάσιν νὰ λάβῃ ἀπέναντι προσώπων τινῶν ἐπικινδύνων διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ Ἰσραήλ. Ἰδίως ἐτόνισεν εἰς τὰς συμβουλάς του ὁ Δαβὶδ τὴν ὑπακοὴν εἰς τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ, ἐὰν ἤθελε νὰ εὐημερήσῃ, ὁ δὲ Σολομών, κατ᾽ ἀρχὰς τοὐλάχιστον, συνεμορφώθη πρὸς τὰς συμβουλὰς ταύτας τοῦ πατρός του. Πρῶτον ἐξησφάλισε τὸν θρόνον του ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῶν προσώπων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ὁ πατήρ του εἶχεν ὑποδείξει ὡς ἐπικίνδυνα, ἔπειτα ἐστερέωσε τὴν βασιλείαν του ἐλθὼν εἰς σχέσιν ἐπιγαμίας μὲ τὸν Φαραὼ τῆς Αἰγύπτου, τοῦ ὁποίου τὴν θυγατέρα ἐνυμφεύθη. Ἔχων βαθεῖαν συναίσθησιν τοῦ μεγέθους τοῦ ἔργου του καὶ τῶν εὐθυνῶν του ὡς βασιλέως τοῦ Ἰσραήλ, ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Θεὸν σοφίαν διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ κυβερνήσῃ μὲ σύνεσιν καὶ δικαιοσύνην τὸν λαόν του (Α΄. Βασιλ. γ΄. 6—9) καὶ ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἀφθό-

νως ὅ,τι ἐζήτησεν. Ἐν τῇ Γραφῇ ἀναφέρεται ἓν ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον φανερώνει μὲ πόσην σύνεσιν καὶ ὀρθὴν κρίσιν ἔκρινεν ὁ Σολομὼν τὸν λαόν του (ἴδε Α'. Βασιλ. γ'. 16—28). Ἡ παράδοσις ἀναφέρει πλεῖστα ὅσα περιστατικὰ τῆς ἐξαιρετικῆς σοφίας του, τῆς ὁποίας ἡ φήμη εἶχε λάβει μυθολογικὰς διαστάσεις. Ἐν γένει δὲ διωργάνωσε μὲ πολλὴν σοφίαν τὰ τῆς βασιλείας καὶ τὰ τοῦ οἴκου του, καὶ ἦτο εὐτυχὴς βασιλεὺς ἐν μέσῳ εὐτυχοῦς λαοῦ.

Οἰκοδομὴ τοῦ Ναοῦ.

Τὸ μέγα ἔργον μὲ τὸ ὁποῖον τὸ ὄνομα τοῦ Σολομῶντος εἶναι στενῶς συνδεδεμένον, εἶναι ἡ οἰκοδομὴ τοῦ Ναοῦ. Ὁ πατήρ του εἶχε συλλάβει τὸ φιλόδοξον σχέδιον αὐτὸς νὰ οἰκοδομήσῃ ναὸν διὰ τὸν Κύριον, καὶ πρὸς τοῦτο ἔκαμε μεγάλας παρασκευάς. Ὅλαι ὅμως αἱ ἑτοιμασίαι, ὁ συλλεγεὶς χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος καὶ τὰ σχέδια τοῦ ναοῦ ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Σολομῶντος, ὅστις ἔφερεν εἰς πέρας τὸν μέγαν πόθον τοῦ πατρός του. Ἐλθὼν εἰς συνεννοήσεις μὲ τὸν βασιλέα τῆς Τύρου Χειράμ, ἐξησφάλισεν ὄχι μόνον τὴν ἀναγκαίαν ξυλείαν ἀλλὰ καὶ ἐργάτας εἰδικούς. Ἡ οἰκοδομὴ ἤρχισε κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Σολομῶντος καὶ συνεπληρώθη μετὰ ἑπτὰ ἔτη. Ἡ Γραφὴ περιγράφει τὸν ναὸν ὡς πολὺ μεγαλοπρεπῆ, ἀπεδείχθη δὲ ὅτι ἦτο θαυμάσιον ἑνωτικὸν κέντρον διὰ τὸν λαὸν Ἰσραήλ, καὶ ἐπιτυχὲς μέσον πρὸς διατήρησιν τῆς λατρείας τοῦ Ἰεχωβᾶ, ἀπηλλαγμένης ἀπὸ εἰδωλολατρικὰς πράξεις καὶ συνηθείας.

Ὅταν ἐτελείωσεν ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ναοῦ, ἐκάλεσεν ὁ Σολομὼν τὸν λαὸν διὰ νὰ ἐγκαινιάσουν αὐτόν. Ἡ καθιέρωσις τοῦ ναοῦ ἐγένετο μὲ μεγάλην ἐπισημότητα καὶ ἡ ὅλη ἑορτὴ διήρκησεν ἑπτὰ ὁλοκλήρους ἡμέρας. Τὴν προσευχὴν τῆς καθιερώσεως προσέφερεν αὐτὸς ὁ Σολομών, μίαν θαυμασίαν προσευχήν, πνευματικὴν καὶ ἀνυψωτικήν, μηδόλως διαφέρουσαν κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν ἀπὸ μίαν Χριστιανικὴν προσευχὴν (ἴδε Α' Βασιλ. η'. 22—61). Μετὰ τὴν προσευχὴν προσέφεραν αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς τὰς θυσίας των. Ὁ Θεὸς ἀπήντησεν εἰς τὴν προσευχὴν ταύτην τοῦ Σολομῶντος, διαβεβαιώσας αὐτὸν ὅτι ἤκουσε τὴν προσευχήν του, καὶ ἀπεδέχθη τὸν ναὸν ὡς οἶκον λατρείας πρὸς Αὐτόν, ὑπέδειξεν ὅμως εἰς αὐτὸν ὅτι ἦτο ἀπαραίτητον νὰ συμμορφοῦται κατὰ πάντα πρὸς τὰ διατάγματα τοῦ Θεοῦ, διότι μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον ἦτο δυνατὸν νὰ στερεωθῇ ἡ βασιλεία του.

Ἐθνικὴ εὐημερία καὶ δόξα.

Ἀφοῦ ἐτακτοποίησε τὰ τοῦ Ναοῦ καὶ τὰ τοῦ βασιλικοῦ του οἴκου ὁ Σολομὼν ἐπεδόθη μὲ φιλοτιμίαν εἰς τὴν πληρεστέραν διοργάνωσιν τῆς πολιτικῆς μηχανῆς τοῦ κράτους του. Πρῶτον κατέστειλε τοὺς ὀλίγους ἀκόμη ἐναπομείναντας ἐχθροὺς τοῦ Ἰσραήλ. Συμπληρώσας ὅ,τι ἐχρειάζετο διὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἀσφάλειαν τοῦ κράτους, ἐφρόντισε διὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ εὐημερίαν καὶ πρόοδον. Ἐνεθάρρυνε τό ἐμπόριον, κατεσκεύασεν ἐμπορικὸν στόλον καὶ ηὔξησε μεγάλως τὸν ἐθνικὸν πλοῦτον. Τὰ ἀνάκτορά του ἦσαν πολλὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ, ὁ βίος τῆς αὐλῆς του πολυτελὴς καὶ πολυδάπανος. Ὁ Σολομὼν ἐμιμήθη εἰς τοῦτο τοὺς λοιποὺς μονάρχας τῆς Ἀνατολῆς. Ἀφῆκε τὴν Ἑβραϊκὴν λιτότητα καὶ ἁπλότητα

καὶ ἐγκατέστησεν εἰς τὴν αὐλήν του τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν ἐπίδειξιν τῶν μοναρχῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ φήμη τῆς σοφίας καὶ τοῦ πλούτου του, τῆς μεγαλοπρεπείας καὶ τῆς δόξης του εἶχεν ἐκταθῆ καὶ ἔξω τῶν ὁρίων τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ κράτους. Πολλοὶ περίοικοι ἡγεμόνες τὸν ἐπεσκέπτοντο διὰ νὰ ἴδουν τὴν σοφίαν καὶ τὴν δόξαν του καὶ ἔφερον εἰς αὐτὸν πλούσια δῶρα εἰς χρυσόν, ἄργυρον, ἐνδυμασίας, ἀρώματα, ἵππους καὶ ὁπλισμόν.

Μεταξὺ τῶν ἐπισήμων ἐπισκεπτῶν του ἦτο καὶ ἡ βασίλισσα τῆς Σεβά, ἥτις ἦλθεν ἀπὸ τὴν μακρυνήν της χώραν μὲ μεγάλην συνοδίαν καὶ ἔφερεν εἰς τὸν Σολομῶντα πλούσια δῶρα εἰς χρυσόν, πολυτίμους λίθους καὶ ἀρώματα. Ἡ βασίλισσα αὕτη ἦλθε διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶντος, καὶ ὁ Σολομὼν ἱκανοποίησε τὴν περιέργειάν της πλήρως. Ὁ θαυμασμὸς τῆς βασιλίσσης δι' ὅλα ὅσα εἶδε καὶ ἐδοκίμασεν ὑπῆρξε τόσον μέγας, ὥστε, κατὰ τὴν μαρτυρίαν της, ἂν καὶ εἶχεν ἀκούσει πολλὰ διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν δόξαν τοῦ Σολομῶντος, πράγματι ὅμως «οὔτε τὸ ἥμισυ δὲν εἶχεν ἀπαγγελθῆ εἰς αὐτὴν ἀπὸ ὅσα εἶδε μὲ τοὺς ἰδίους της ὀφθαλμούς». Ἡ παράδοσις ἀναφέρει πολλὰ μυθώδη ἐν σχέσει μὲ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην τῆς βασιλίσσης τῆς Σεβὰ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Σολομῶντος.

Πτῶσις τοῦ Σολομῶντος.

Ἡ σοφία τοῦ Σολομῶντος δὲν ἤρκεσε νὰ προφυλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ χονδροειδεῖς ἁμαρτίας καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἀκόμη τὴν εἰδωλολατρείαν! Εἶναι ἐκπληκτικὸν πῶς ἀνὴρ ὡς ὁ Σολομὼν ἦτό ποτε δυνατὸν νὰ παρασυρθῇ τόσον πολὺ ἀπὸ τὴν κοσμικότητα, τὴν φιληδονίαν καὶ τήν ματαιοφροσύνην. Τὰ κυριώτερα σφάλματα τοῦ Σολομῶντος, τὰ ὁποῖα συνετέλεσαν εἰς τὴν πτῶσίν του, ἦσαν: πρῶτον ἡ μεγάλη πολυτέλεια καὶ σπατάλη ἐν τῇ βασιλικῇ του αὐλῇ. Εὑρὼν πλοῦτον ἄφθονον, ἐξώδευεν αὐτὸν ἀφειδῶς καὶ εἰς πράγματα κοσμικῆς ἐπιδείξεως καὶ εὐχαριστήσεως Τοῦτο ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς ἕτερον μέγα σφάλμα, τὸ ὁποῖον τὸν ἀπεξένωσεν ἀπὸ τὰς συμπαθείας τοῦ λαοῦ του. Διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰς μεγάλας δαπάνας τῆς αὐλῆς του, ὅταν ἤρχισε νὰ ὀλιγοστεύῃ ὁ ἕτοιμος πλοῦτος, ἠναγκάσθη νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὸν λαὸν βαρεῖς φόρους. Τρίτον σφάλμα τοῦ Σολομῶντος ἦτο ὅτι ἐνυμφεύθη πολλὰς γυναῖκας, καὶ μάλιστα γυναῖκας ἄλλων λαῶν, μὲ ἄλλην θρησκείαν, ἤθη καὶ ἔθιμα. Τὸ σφάλμα τοῦτο ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς ἄλλο μέγα σφάλμα—εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν. Διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὰς ἀλλοφύλους καὶ ἀλλοθρήσκους γυναῖκάς του ἔκαμε δι' ἑκάστην ἐξ αὐτῶν ναὸν εἰς τοὺς θεούς της, εἰς τὴν λατρείαν τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἴδιος παρεσύρετο. Διὰ τοῦτο λέγεται περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ Γραφῇ ὅτι «ἔπραξε πονηρὰ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ δὲν ἐπορεύθη ἐντελῶς κατόπιν τοῦ Κυρίου, ὡς ὁ Δαβὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ». Καὶ οὕτως ἐδικαιώθησαν αἱ προβλέψεις τοῦ Σαμουὴλ περὶ βασιλείας (ἴδε Αʹ. Σαμουὴλ ηʹ. 1—18).

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς πτώσεώς του δὲν ἤργησαν νὰ φανοῦν. Παρ' ὅλην τὴν δόξαν, τὴν φήμην, τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖόν του μικροὶ ἡγεμονῖσκοι καὶ ἀδύνατοι λαοί, λαβόντες ὀλίγον κατ' ὀλίγον θάρρος, ἤρχισαν νὰ ἐπαναστατοῦν κατ' αὐτοῦ. Ἐν αὐτῷ τῷ Ἰσραὴλ ὑπῆρχε μία μεγάλη δυσφορία διὰ τοὺς

βαρεῖς φόρους καὶ διὰ τὴν ὑπερβολικὴν πολυτέλειαν τοῦ βασιλέως των. Καὶ δὲν ἐξηγέρθη μὲν ὁ Ἰσραὴλ ἐναντίον του ἐν ὅσῳ αὐτὸς ἔζη· μόλις ὅμως αὐτὸς ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου καὶ τὸν διεδέχθη ὁ υἱός του Ροβοάμ, ἄξιος υἱὸς τοῦ πατρός του, ἀπεχωρίσθησαν αἱ δέκα φυλαὶ καὶ ἐξέλεξαν ἰδικόν των βασιλέα, Μόνον δύο φυλαὶ ἔμειναν πισταὶ εἰς τὸν οἶκον Δαβίδ, ἡ φυλὴ Βενιαμὶν καὶ ἡ φυλὴ Ἰούδα, Μετὰ τεσσαρακονταετῆ βασιλείαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ὁ Σολομὼν ἀπέθανε καὶ ἐτάφη εἰς τὸν τάφον τοῦ πατρός του Δαβίδ. Εἰς τὸν θρόνον του τὸν διεδέχθη ὁ υἱός του Ροβοάμ.

Μαθήματα.

1. Ὁ Σολομὼν δίδει εἰς ἡμᾶς ἓν καλὸν παράδειγμα, τί πρῶτον νὰ ζητῶμεν ἀπὸ τὸν Θεόν—ὄχι πλούτη, κοσμικὴν δύναμιν καὶ ἐν γένει κοσμικὰ πράγματα ἀλλὰ σοφίαν καὶ σύνεσιν, διὰ νὰ γνωρίζωμεν πῶς νὰ περιπατῶμεν ὥστε καὶ μὲ τὸν Θεὸν νὰ εὑρισκώμεθα ἐν ἁρμονίᾳ καὶ εἰς τὸν κόσμον νὰ ἤμεθα ὑπηρετικοὶ καὶ χρήσιμοι. Τὸ ζήτημα τοῦτο τίθεται ἀκόμη καλλίτερον ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις μᾶς δίδει τὴν προτροπὴν «Νὰ ζητῶμεν πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα θέλουσι προστεθῆ εἰς ἡμᾶς»·

2. Ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Σολομῶντος, τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνεν εἰς τὸν Θεὸν κατὰ τὴν καθιέρωσιν τοῦ Ναοῦ ἔχομεν τὰ κυριώτερα στοιχεῖα μιᾶς γνησίας Χριστιανικῆς προσευχῆς: Ἐξύψωσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. Ἀναγνώρισιν μετ᾽ εὐγνωμοσύνης τῆς ἀγαθότητος καὶ ἀγάπης του. Παράκλησιν ὅπως ἐξακολουθήσῃ νὰ ἐπιδεικνύῃ τὴν πατρικήν του εὐμένειαν. Ἀναγνώρισιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ διάθεσιν πρὸς ὑπακοὴν εἰς αὐτό. Ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἀγαθότητα καὶ εἰς τὸ ἔλεος αὐτοῦ (ἴδε Α΄. Βασιλ. η΄. 22—61).

3. Πόσον μέγας εἶναι ὁ κίνδυνος τοῦ πλούτου, τῆς κοσμικότητος, τῆς φιληδονίας καὶ τῆς ἐπιμιξίας μὲ πρόσωπα ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ τὸ βλέπομεν εἰς τὴν περίστασιν τοῦ Σολομῶντος. «Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ». «Πόσον εἶναι δύσκολον νὰ εἰσέλθουν πλούσιοι εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν». «Μὴ ὁμοζυγῆτε μὲ τοὺς ἀπίστους» κτλ, Ὅστις δὲν προσέχει εἰς τὰς νουθεσίας ταύτας τῆς Γραφῆς κινδυνεύει πάντοτε νὰ πέσῃ ὅπως ἔπεσεν ὁ μέγας καὶ σοφὸς Σολομών.

4. Δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ κάμωμεν μίαν καλὴν ἀρχήν, ἀλλ᾽ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξακολουθῶμεν ὀρθοποδοῦντες καὶ νὰ τελειώσωμεν καλῶς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς ὅπως τὸν ἠρχίσαμεν. Ὁ Σολομὼν ἤρχισε καλῶς, ἐτελείωσεν ὅμως ὀλεθρίως καὶ δι᾽ ἑαυτὸν καὶ διὰ τὸ ἔθνος του.

5. Κανεὶς δὲν πρέπει νὰ φαντάζεται ὅτι εἶναι τόσον σοφὸς καὶ ἰσχυρός ὥστε δὲν κινδυνεύει ποτὲ νὰ πέσῃ. Οὐδεὶς ἠδύνατο καὶ νὰ φαντασθῇ ἀκόμη, ὅτι ἦτο δυνατὸν ὁ Σολομὼν νὰ πέσῃ τόσον οἰκτρῶς καὶ ὅμως τὸ ἀπροσδόκητον συνέβη. «Ὁ νομίζων λοιπὸν ὅτι ἵσταται ἂς βλέπῃ μὴ πέσῃ».

Βοστώνη. ***Χ. Τόκας.***

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟΣ

Παρατηρεῖται—κυρίως ἀπὸ τοῦ Συνεδρίου τῆς Στοκχόλμης—μία ἀκατάσχετος ροπὴ τῶν Ἐκκλησιῶν, μία σταθερὰ πορεία τῆς Χριστιανωσύνης πρὸς τὴν ἑνότητα. Εἰς τὴν ἰδεολογίαν αὐτὴν ἐδόθη ὡς χαρακτηρισμὸς τὸ ὄνομα «Οἰκουμενισμός».

Ὁ Οἰκουμενισμὸς τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν προϋποθέτει τὴν καταπάτησιν τῶν δικαιωμάτων ἢ τὴν παράβλεψιν τῶν καθηκόντων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν ἢ Ὁμολογιῶν. Σκοπεῖ τὴν ἐναρμόνισιν καὶ συγκέντρωσιν αὐτῶν εἰς ἓν παγκόσμιον σύνολον κλήσεως, προορισμοῦ καὶ ἀφιερώσεως ἐπὶ τοῦ ἀπεράντου πνευματικοῦ πεδίου, ***ὅπου θὰ ὦσι πάντες ἕν.***

Ἐπισκόπησις τῆς ἱστορίας τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Ἡ οἰκουμενικὴ ἰδεολογία προηγήθη τοῦ Χριστιανισμοῦ, τρία δὲ κοσμοϊστορικὰ γεγονότα προητοίμασαν τὴν ἀνάπτυξιν αὐτήν. Ἡ γενίκευσις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς παγκόσμιον γλῶσσαν, ἡ ἀδιάσπαστος ἑνότης τῆς Ἰουδαϊκῆς Διασπορᾶς καί, ὑψηλότερον ὅσον καὶ βαθύτερον ἐκείνων, τὸ ἐμπνευσμένον οἰκουμενικὸν πνεῦμα τῶν Ἑβραίων Προφητῶν, οἵτινες ὑπῆρξαν οἱ πραγματικοὶ προάγγελοι τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ ἐπαναστατικοὶ λόγοι τοῦ Ἀμώς, δηλοῦντες ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐκάλεσε μόνον τὸν Ἰσραὴλ ἀλλὰ καὶ τοὺς Αἰθίοπας, τοὺς Φιλισταίους καὶ τοὺς Συρίους (Ἀμὼς θ'. 7), προλαμβάνει κατὰ ὀκτὼ ὅλους αἰῶνας τὴν διακήρυξιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅτι ***ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ «οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ὁ Χριστός»*** (Πρὸς Κολοσσαεῖς γ'. 11). Καὶ πρὸς τοὺς Ἐφεσίους (γ'. 15) διαβεβαιοῖ τὴν ἑνότητα τῶν πιστῶν λέγων: ***« Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατα πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται» : κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν . . . Αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, εἰς πάσας τὰς γενεὰς τῶν αἰώνων! Ἀμήν».***

Τὸν Χριστιανικὸν Οἰκουμενισμὸν ἀνευρίσκομεν εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτοῦ σημεῖον ἀνεπτυγμένον ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, διότι ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔχει τὴν ἑνωτικὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν οὐδεμία ἀνθρωπίνη ἐπαγγελία ἔσχεν ἢ ἦτο δυνατὸν νὰ πραγματοποιήσῃ. Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ εὑρίσκει ἀπήχησιν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ συνειδήσει, ἀντανακλᾶται ἐφ' ὅλης τῆς ἐσωτερικῆς του ὑποστάσεως καὶ ἐμφανίζεται ἐν τῇ ἐξωτερικῇ του ζωῇ καὶ ἀναστροφῇ, συνδέουσα πρὸς ἀλλήλας τὰς ἀνθρωπίνας ψυχάς.

Αἱ διαιρέσεις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων ἤρχισαν νὰ ἀναφύωνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ ζιζάνια, ἅτινα ἀνεπτύχθησαν εἰς διαιρέσεις, σχίσματα καὶ αἱρέσεις. Τύποι τοιούτων διαιρέσεων παρέχει ἡ Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου, μὲ ὅλα τὰ κακά, τὰ ὁποῖα στιγματίζει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν Α' καὶ Β' Ἐπιστολὴν πρὸς Κορινθίους. Εἰς δὲ τὴν Γαλατίαν ἡ ἀποστολὴ τοῦ Παύλου ὀλίγου δεῖν ἐναυάγει ὑπὸ τὰς ἀντενεργείας τῶν Ἰουδαϊζόντων. Περαιτέρω, αἱ ἀποσυνθετικαὶ τάσεις ἀναφαίνονται ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1ου αἰῶνος εἰς πολύμορφον Γνωστικισμόν, κατὰ δὲ τὸν 2ον αἰῶνα εἰς τὸν Μοντανισμόν, καὶ

κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα εἰς τὸν Ἀριανισμόν, ὅστις κατεδικάσθη ὡς αἵρεσις ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Α'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου (325 μ. Χ.).

Ὁ 5ος αἰὼν παρουσιάζει σχίσματα, τῶν ὁποίων τινὰ ὑφίστανται μέχρις ἡμῶν. Τέλος, τὸ ἔτος 1054 σημειοῖ τὸ Μέγα Σχίσμα, διὰ τοῦ ὁποίου διεσπάσθησαν ἀπ' ἀλλήλων ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἡ τῆς Δύσεως. Ἡ ἀποσύνθεσις ἐξακολουθεῖ κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα. Ὁμάδες ἐκτεταμέναι ἀποσπῶνται διοικητικῶς ἀπὸ τῆς Ὀρθοδοξίας, σχηματίζουσαι αὐτοκεφάλους ὀργανώσεις, ὡς ἡ Κοπτικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἀρμενική, ἀποχωριζόμεναι τῆς ἤδη ἐξησθενημένης ὑπὸ τῶν νικῶν τῶν Ἀράβων καὶ Τούρκων μητρὸς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν Δύσιν τὸ θρησκευτικὸν κίνημα τῶν Ἀλβιγενσίων καὶ αἱ μεταρρυθμίσεις τοῦ Πέτρου Οὐάλδου καὶ τοῦ Ἰωάννου Χουσσίου—διαμαρτυρίαι κατὰ τῆς καταπιέσεως τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ ἐλευθερίας—ἀπέσπασαν ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν τὴν πρωτοπορείαν τῆς σήμερον θαλλούσης ἐν Ἰταλίᾳ Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῶν Οὐαλδενσίων καὶ τὰς Εὐαγγελικὰς κοινότητας τῆς Βοημίας. Τέλος, τὸ σχίσμα τοῦ 1378—1417 ἀφῆκαν τὴν Ρώμην κυρίαν τῆς ἐξουσίας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας—ἀλλ' ἡ ἑνότης αὕτη ἐπετεύχθη ἀντὶ ποίας τιμῆς!

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀρνητικῶς καὶ θετικῶς, προητοιμάσθη ἡ Μεταρρύθμισις τοῦ 15ου αἰῶνος, ἥτις διέσπασε τὸ ἑνιαῖον μέτωπον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ. Ἦτο μία ἀνατίναξις τῆς Χριστιανικῆς συνειδήσεως, ἥτις κατόπιν μακρᾶς σειρᾶς προσπαθειῶν καὶ πόθων, ὅπως κατορθωθῇ ἡ ἐκ τῶν ἔνδον μεταρρύθμισις τῆς Ἐκκλησίας, εὑρέθη εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην νὰ ἀποχωρήσῃ ἐξ αὐτῆς, ἵνα ἐλευθέρως ἀκολουθήσῃ τὴν νέαν ὁδόν. Ὅτι δὲ ἦτο γενικὴ ἡ συναίσθησις τῆς ἀνάγκης τοῦ ἀποχωρισμοῦ, μαρτυρεῖ ἡ σχεδὸν ταυτόχρονος ἐμφάνισις τῆς Μεταρρυθμίσεως εἰς διαφόρους χώρας, ἰδίως ἐν Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ. Ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἐντελῶς ὁμοιόμορφος εἰς τὰς διαφόρους χώρας ὀφείλεται εἰς πλείστας συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ ἡ ἀναμόρφωσις αὕτη ἀπέκτησε τοὺς εἰδικοὺς χαρακτῆρας καὶ τὰς διοικητικὰς διαφοράς, αἵτινες οὐδόλως ἐμείωσαν τὴν οὐσιαστικήν των ἑνότητα. Εἰς τὸ περιθώριον τῆς Μεταρρυθμίσεως, ἀλλ' ἐν πλήρει συμπαθείᾳ πρὸς ταύτην, ἐπῆλθε τὸ Ἀγγλικανικὸν σχίσμα καὶ ἀνεξαρτησία ἀπὸ τὴν Παπικὴν ἐξουσίαν. Τὸ ὅτι δὲ ἐβράδυνε νὰ ἀνακηρυχθῇ ὠφείλετο εἰς τὸ ὅτι λόγοι πολιτικοὶ ἦγον τοὺς ἰθύνοντας τὰ τοῦ Κράτους, ἐνῷ ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ εἶχον ἀπὸ πολλοῦ ἐμφανισθῇ οἱ πρωτοπόροι τοῦ κινήματος τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν Μεταρρύθμισιν δὲν ἔπαυσαν αἱ ἀποχωρήσεις ἀπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ὁμάδες, ὡς ἡ μικρὰ σχισματικὴ Ἐκκλησία τῶν Κάτω Χωρῶν, καὶ ἡ Ἐκκλησία τῶν Παλαιοκαθολικῶν ἀπεχωρίσθησαν εἰς διαμαρτυρίαν κατὰ τοῦ χαλκευθέντος ὑπὸ Πίου τοῦ Θ' δόγματος τῆς Ἀσπίλου Συλλήψεως τῆς Παρθένου, καὶ τοῦ Ἀλαθήτου τοῦ Πάπα. Ἐπίσης ἀπεσπάσθη διὰ λόγους μᾶλλον πολιτικοὺς ἓν ἑκατομμύριον Τσεχοσλοβάκων ἀπὸ τῆς Ρ/Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελέσαντες τὴν Τσεχοσλοβακικὴν Ἐθνικὴν Ἐκκλησίαν.

Προσπάθειαι Ἑνώσεως. Καὶ κατὰ τὴν ἀκμὴν ἀκόμη τῆς Μεταρρυθμί-

σεως δὲν ἔλειψαν προσπάθειαι ἑνώσεως ἐκ μέρους τῆς Ρ/Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Πολλαὶ τοιαῦται προτάσεις ἐπανόδου ἀπέτυχον καὶ ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Σχίσματος μεταξὺ Ὀρθοδοξίας καὶ Παπισμοῦ, ἐματαιώθη δὲ ἡ προσέγγισις, ὄχι τόσον διὰ λόγους δογματικούς, ὅσον ἕνεκα τῆς ἐμφύτου ἀποστροφῆς τοῦ Βυζαντινοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς Σταυροφόρους, τῶν ὁποίων ἡ ἀποτρόπαιος διαγωγὴ κατὰ τὸ 1204 εἶχεν ἀφήσει οἰκτρὰν καὶ ἀνεξάλειπτον ἀνάμνησιν. Δὲν ἔπαυσαν ἐν τούτοις αἱ προσπάθειαι τῆς Ρώμης, ὅπως ἀνακτήσῃ τὴν παλαιάν της ἐπιβολὴν παρὰ τῷ λαῷ τῆς Ἀγγλίας. Μεταξὺ τῶν προσηλύτων της ἐκ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, διακρίνονται τρία ὀνόματα, τὰ τοῦ Pusey, Keble καὶ Newman—τῶν σπουδαιοτέρων προσώπων τῆς μικρᾶς Ὀξφορδείου ἀποσκιρτησάσης ὁμάδος. Τὰς τάσεις καὶ προσπαθείας ταύτας τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν ὑπαινιττόμενος ὁ ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας λόρδος Davîdson, ἀντιπροσωπεύων τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς Πρεσβυτερικῆς Ἐκκλησίας τῆς Σκωτίας ἐν Ἐδιμβούργῳ τῷ 1929, εἶπεν: «Ἐπὶ πολὺ ἀνεζητήσαμεν τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας στρεφόμενοι πρὸς τὴν Ρώμην. Τώρα, ἐτελείωσε! Εἰς τὸ μέλλον θὰ στραφῶμεν πρὸς τοὺς Διαμαρτυρομένους ἀδελφούς μας!».

Οἰκουμενικαὶ ἐνέργειαι τῆς Διαμαρτυρήσεως. Ἀπὸ τῆς εἰς διαφόρους χώρας σχεδὸν ταυτοχρόνου ἐμφανίσεως τῆς Μεταρρυθμίσεως, ἤρχισε νὰ διαγράφεται κίνημα προσεγγίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Πρώτην τοιαύτην ἐσημείωσε κατὰ τὸ ἔτος 1529 ἡ ἐν Μαρβούργῳ Ὁμιλία μεταξὺ Λουθηρανῶν καὶ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἑλβετοῦ Ἀναμορφωτοῦ Ζβιγγλίου. Μετὰ τοῦτο τὸ «Τιγρίνειον Σύμφωνον» (Consensus Tigurinas), ὑπογραφὲν τῷ 1549 ὑπὸ τοῦ Καλβίνου καὶ τοῦ Bullinger. Τέλος ἡ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῆς Πρωσσίας Φρειδερίκου Γουλιέλμου Γ´ ἐπιβληθεῖσα μεταξὺ τῶν Λουθηρανῶν καὶ τῶν Καλβινιστικῶν Ἐκκλησιῶν συγχώνευσις, ἐκ τῆς ὁποίας προῆλθε, κατὰ τὸ 1817, ἡ μία, ἡνωμένη, Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τῆς Πρωσσίας. Ὁ Καλβῖνος, ἐξ ἄλλου, ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν διαπρύσιος κῆρυξ τοῦ καθήκοντος τῶν Χριστιανῶν νὰ ἐπιδιώξωσι παντὶ σθένει τὴν Οἰκουμενικὴν ἰδέαν. Τοιαῦται δὲ συγχωνεύσεις ἐγένοντο ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος μεταξὺ Καλβινιστῶν καὶ Λουθηρανῶν ἐν Πολωνίᾳ, Λιθουανίᾳ καὶ Βοημίᾳ, τινὲς τῶν ὁποίων διατηροῦνται μέχρι σήμερον.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνος ὁ Οἰκουμενισμὸς προαγγέλλεται καὶ πραγματοποιεῖται δι᾽ ὁλοκλήρου σειρᾶς συγκεντρώσεων μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀποχρώσεων τῆς Διαμαρτυρήσεως, ὑπὸ τύπον Ὁμοσπονδιακῶν παγκοσμίων Ἑνώσεων ἢ μᾶλλον Συμμαχιῶν, τῶν ἑξῆς Ἐκκλησιῶν: Πρεσβυτερικῶν, Μεθοδιστικῶν, Βαπτιστῶν, Ἀνεξαρτήτων καὶ Λουθηρανῶν. Αἱ ὁμοσπονδιακαὶ συγχωνεύσεις μεταξὺ Ἐκκλησιῶν διαφόρου ὁμολογίας ἀποτελοῦν ἓν βῆμα πρὸς τὰ πρόσω, ὡς τὸ Ἀμερικανικὸν Ὁμοσπονδιακὸν Συμβούλιον τῶν Διαμαρτυρομένων Ἐκκλησιῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ἕτεραι πάλιν ὁμοσπονδιακαὶ συγκεντρώσεις προσέλαβον καὶ τὸν τίτλον «Ἐθνική».

Ἡ μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν προσέγγισις ἐπραγματοποιήθη μέχρι τοῦδε, ἀφ᾽ ἑνὸς μεταξὺ Ἐκκλησιῶν τῆς αὐτῆς Ὁμολογίας. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἡ συγχώνευσις ἐγένετο ὀργανικῶς ἀρτία, καθότι τὰ προηγουμένως ἀποσπασθέντα

μέλη δὲν διέφερον τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας δογματικῶς, ἀλλὰ μόνον, ἢ μᾶλλον κυρίως, διοικητικῶς. Ἡ Πρεσβυτερικὴ Ἐκκλησία τῆς Σκωτίας ἀπεκατέστησε τὴν ἀρτιότητά της κατὰ τὸ 1929 διὰ τῆς συγχωνεύσεως πέντε τοιούτων ἀποχρώσεων Πρεσβυτερικῶν. Ἡ δὲ Ἐκκλησία τῶν Μεθοδιστῶν ἀνεσυγκροτήθη τῷ 1932, ἐπαναφέρουσα εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς ὀκτὼ τοιαύτας ἀποχρώσεις, αἵτινες εἶχον ἀποσπασθῆ περὶ τὰ τέλη τοῦ 17ου αἰῶνος.

Ἡ μεταξὺ Ἐκκλησιῶν διαφόρου Ὁμολογίας προσέγγισις ἀποτελεῖ ἓν ἀκόμη σταθερὸν βῆμα πρὸς τὸν Οἰκουμενισμόν. Ἡ προσέγγισις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν Ἐθνικῶν Ὁμοσπονδιακῶν Ἑνώσεων, ὡς τὴν Γαλλικὴν (1905), τὴν τῆς Ἑλβετίας καὶ τὴν τῆς Τσεχοσλοβακίας. Τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀμερικῆς (1924—25) περιλαμβάνει τὰς πλείστας ἂν ὄχι πάσας τὰς Ἐκκλησίας τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν. Ἀνήκουν δὲ αὗται εἰς τὰ τέσσαρα μεγάλα ἐκκλησιαστικὰ τμήματα τοῦ Προτεσταντισμοῦ.—Πρεσβυτερικαί, Ἀνεξάρτητοι, Λουθηρανικαὶ καὶ Βαπτιστικαί. Ἐπίκειται ἤδη ἡ προσχώρησις τῶν δύο ἄλλων μεγάλων Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Ὁμοσπονδίαν — ἤτοι τῆς Ἀγγλικανικῆς, ἥτις φέρει τὸ ὄνομα «Ἐπισκοπικὴ» εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τῆς Μεθοδιστικῆς, θυγατρὸς τῆς Ἀγγλικανικῆς.

Ἓν ἀκόμη βῆμα πρὸς τὸν Οἰκουμενισμὸν ἀποτελοῦν αἱ «Ἡνωμέναι Ἐκκλησίαι». Ἡ Ἡνωμένη Ἐκκλησία τοῦ Καναδᾶ, συσταθεῖσα τῷ 1924—25, ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς Πρεσβυτερικάς, τὰς Μεθοδιστικὰς καὶ τὰς Ἀνεξαρτήτους Ἐκκλησίας τοῦ Καναδᾶ. Ἡ δὲ Ἡνωμένη Ἐκκλησία τῶν νοτίων Ἰνδῶν, καρπὸς τοῦ ἱεραποστολικοῦ Οἰκουμενισμοῦ, θὰ περιλαμβάνῃ τὰς Πρεσβυτερικάς, Λουθηρανικὰς καὶ Ἀνεξαρτήτους Ἐκκλησίας, προϊὸν τῆς ἐργασίας ἑπτὰ διαφόρου ἐθνικότητος ἱεραποστολικῶν ἑταιριῶν, εἰς τὰς ὁποίας πρόκειται νὰ προσχωρήσωσι καὶ αἱ Ἀγγλικανικαὶ καὶ Μεθοδιστικαὶ Χριστιανικαὶ κοινότητες τῆς αὐτῆς ἀπεράντου νοτίου Ἰνδίας καὶ Κεϋλάνης.

(Ἕπεται συνέχεια)

Η ΘΕΡΜΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΝΥΡΕΜΒΕΡΓΗΣ

Διήγημα

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ τῆς Ouida)

(συνέχεια)

Ἐπὶ τέλους ἡ ἁμαξοστοιχία ἐσταμάτησεν. Ἤκουσε θόρυβον πολλῶν ἀνθρώπων καὶ χειραμαξίων, ἅτινα ἐκροτάλουν εἰς πλακοστρωμένον ἔδαφος, καὶ κάποιος ἀχθοφόρος ἐφώναξεν εἰς τὸν ὁδηγὸν τῆς ἁμαξοστοιχίας: «Καλῶς ὥρισες στὸ Μόναχον!» Μόναχον! Μὰ αὐτὸ ἦτο ἡ πρωτεύουσα τῆς Βαυαρίας! Τόσον ἐνεθυμήθη ὁ Αὔγουστος ἀπὸ τὴν γεωγραφίαν, ποῦ εἶχε μάθει στὸ σχολεῖον.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐμβῆκαν ἀχθοφόροι εἰς τὸ βαγόνιον, ἐσήκωσαν τὴν θερμάστραν εἰς τὰ χέρια των καὶ τὴν κατεβίβασαν μετὰ μεγάλης προσοχῆς εἰς τὸ λιθόστρωτον καὶ ἐκεῖ τὴν ἔθεσαν ἐπὶ ἁμάξης, ἡ ὁποία ἐξεκίνησε καὶ ἐβάδιζεν

ἐπὶ πολλὴν ὥραν, ὡς ἐφαίνετο εἰς τὸν διψασμένον Αὔγουστον. Πράγματι ὅμως ἡ ἀπόστασις ἦτο μικρά, ἀπὸ τὸν σταθμὸν μέχρι τοῦ καταστήματος ἑνὸς ἐμπόρου, ὀνομαζομένου Ρίλφερ, ὁ ὁποῖος ἐμπορεύετο πᾶν εἶδος πολυτίμων καὶ σπανίων ἔργων τέχνης. Ἡ θερμάστρα ἐτοποθετήθη εἰς μίαν ἀποθήκην ὄπισθεν τοῦ καταστήματος· καὶ ὁ Αὔγουστος ἤκουσε φωνήν, ἥτις εἶπε: «Δὲν θὰ τὴν ξετυλίξω ἕως οὗ ἔλθῃ ὁ Ἀντώνης!» καὶ εὐθὺς ἔκλεισε μία θύρα καὶ ἠκούσθη ἡ στροφὴ τοῦ κλειδίου, ὥστε ὁ Αὔγουστος ἐννόησεν ὅτι ἔμεινε μόνος, κλειδωμένος ἐντὸς τῆς ἀποθήκης. Ἔσκυψε λοιπὸν πρὸς τὴν θύραν καὶ ἔρριψε βλέμματα πρὸς τὰ ἔξω διὰ νὰ ἴδῃ ποῦ εὑρίσκετο. Καὶ εἶδε παράξενα πράγματα. Ἦτο μία ἀποθήκη ἀρκετὰ μεγάλη καὶ καλῶς φωτισμένη, γεμάτη ἀπὸ ποικιλίαν πραγμάτων τέχνης —ἀγγεῖα πήλινα καὶ μετάλλινα, εἰκόνας, ὅπλα, ἀρχαίας πανοπλίας, ἀσπίδας, ξίφη, Κινέζικα εἴδωλα, τάπητας τῆς Ἀνατολῆς κτλ.— παντὸς εἴδους πολύτιμα ἔπιπλα καὶ ἔργα καλλιτεχνικά. Ὅλα αὐτὰ ἐξέπληττον τὸν Αὔγουστον καὶ ἐκίνουν τὸν θαυμασμόν του. Ἀλλ' ἡ κυριαρχοῦσα σκάψις του ἦτο: Ὑπῆρχεν ἄραγε ἐκεῖ μέσα μία σταγὼν νεροῦ; Ἡ γλῶσσά του ἦτο κατάξηρος, ὁ λάρυγξ του εἶχε κολλήσει καὶ οἱ πνεύμονές του ᾐσθάνοντο ὡς ἂν ἐπνίγοντο ἀπὸ σκόνην. Εἶδε πλησίον ἐκεῖ ἓν παράθυρον, καὶ ἀπ' ἔξω σωρευμένον χιόνι! Ἀμέσως ἔλυσε τὰ σχοινία τῆς θύρας τῆς θερμάστρας, ἐβγῆκε καὶ ἔτρεξε πρὸς τὸ σωτήριον παράθυρον, τὸ ἤνοιξε σιγὰ σιγά, ἥρπασε δύο τρεῖς χεριὲς χιόνι καὶ ἤρχισε νὰ τὸ βάζῃ εἰς τὸ στόμα του. Ὤ! πόσον δροσιστικὸν ἦτο! Ἔτσι κατεπράϋνε τὴν φοβεράν του δίψαν καὶ ἀμέσως ἐχώθη πάλιν ἐντὸς τῆς θερμάστρας καὶ ἐτακτοποίησεν ὅσον ἠμποροῦσε καλλίτερον τὰ σχοινία καὶ τὸ περιτύλιγμα γύρω ἀπὸ τὴν θύραν της, ἵνα μὴ φαίνεται ἡ εἰσχώρησίς του. Ἀνακουφισθεὶς ἔτσι ὀλίγον ἤρχισε νὰ συλλογίζεται πάλιν τὴν Θεοδώραν καὶ τὰ μικρά, πῶς θὰ χαρῇ ὅταν τὸν ἰδῇ νὰ γυρίζῃ εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν μαζὺ μὲ τὸν Χιρσφῶγκελ! πῶς θὰ φωνάξουν μὲ χαρὰν τὰ μικρά! Διότι τὸ νὰ ἐπιστρέψῃ χωρὶς τὸν Χιρσφῶγκελ οὔτε ἐπέρασε κἂν ἀπὸ τὸν νοῦν του.

Μετ' ὀλίγον πάλιν ἔτριξε τὸ κλειδὶ τῆς θύρας, καὶ ἠκούσθησαν βήματα βαρέα καὶ μία φωνή, τὴν ὁποίαν ἀνεγνώρισεν ὁ Αὔγουστος ὡς τὴν φωνὴν ἑνὸς ἐκ τῶν δύο ἀνθρώπων, ποῦ εἶχαν ἔλθει ὡς τὸ σπίτι καὶ ἐπῆραν τὸν Χιρσφῶγκελ. Ἡ φωνὴ αὐτὴ τώρα ἔλεγεν εἰς κάποιον ἄλλον:

—«Ναί, ναί! Πολλὲς φορὲς μὲ εἶπες μωρὸν καὶ ἀνόητον· τώρα ὅμως θὰ ἰδῇς τί ἐψώνισα μὲ 200 φιορίνια, ἕνα πραγματικὸν θησαυρόν!»

Ἡ ἄλλη φωνὴ ἀπήντησε μὲ εἰρωνείας καὶ ὕβρεις, τὰ δὲ βήματα τῶν δύο ἀνθρώπων ἐπλησίασαν πρὸς τὴν θερμάστραν. Ἡ καρδία τοῦ Αὐγούστου ἐκτύπα ἀσφυκτικῶς, διότι ἐνόησεν ὅτι ἐκτυλίγουν τὰ περιτυλίγματα. Ὅταν δὲ εἶχον ἐντελῶς ἀφαιρεθῇ τὰ σχοινία καὶ τὰ σακκία, ἤκουσε τὴν δευτέραν φωνὴν νὰ λέγῃ μὲ θαυμασμόν:

—«Μεγαλεῖο! Πρώτης τάξεως! Ὡραιοτέρα καὶ ἀπὸ τὴν θερμάστραν τοῦ Σάλτσμπουργ! Τὴν τύχην μας ηὕραμεν μὲ σένα, καλότυχη θερμάστρα! Καὶ νὰ σκέπτεται κανεὶς ὅτι τόσον καιρὸν ἐκάπνιζες εἰς τὸ ἀχοῦρι ἑνὸς χονδροκεφάλου χωριάτη!»

Εἰς τὸ ἄκουσμα τῶν λόγων αὐτῶν ὁ μικρὸς Αὔγουστος τόσον ἐξηγριώθη, ὥστε παρ᾽ ὀλίγον νὰ λησμονήσῃ τοὺς φόβους του μήπως τὸν ἀνακαλύψουν, νὰ πηδήσῃ ἔξω καὶ νὰ φωνάξῃ πρὸς αὐτοὺς τοὺς παλῃανθρώπους ὅτι εἶναι ψεῦσται καὶ κλέπται! Εὐτυχῶς ἐσκέφθη ἐγκαίρως ὅτι ὁ ἐλάχιστος κρότος θὰ τὸν ἐπρόδιδε καὶ θὰ ἐσύρετο ἔξω κακὴν κακῶς καὶ ἂν δὲν τὸν ἐσκότωναν, πάντως θὰ τὸν ἔστελλον εἰς τὰς φυλακὰς καὶ θὰ ἀπεχωρίζετο διὰ παντὸς ἀπὸ τὸν ἀγαπητὸν Χιρσφῶγκελ. Μὲ αὐτὴν τὴν σκέψιν ἔμεινεν ἀκίνητος, ἕως οὗ οἱ ἄνθρωποι ἀπεσύρθησαν, ἔκλεισαν τοὺς μοχλοὺς τῶν παραθυροφύλλων καὶ ἐξῆλθον, διπλοκλειδώσαντες τὴν θύραν. Ἐκ τῆς συνομιλίας των ὁ μικρὸς ἐννόησεν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ δείξουν τὴν θερμάστραν εἰς κάποιο ἐπίσημον πρόσωπον, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ καταφύγιόν του. Διὰ μέσου τῶν κλεισμένων παραθυροφύλλων ἠκούετο ὁ θόρυβος τοῦ δρόμου, οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μία στρατιωτικὴ μουσική, ἥτις παρήλασε. Μία ὥρα παρῆλθεν ἔτσι καὶ πλέον ἢ ἅπαξ ὁ Αὔγουστος ἐνόμισεν ὅτι ἀκούει πλησιάζοντα βήματα. Ἐπὶ τέλους, ἤνοιξε πάλιν ἡ θύρα καὶ αἱ φωναὶ τῶν δύο ἐμπόρων ἠκούσθησαν προσαγορεύουσαι κάποιον τρίτον πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔκαμνον πολλὰς κολακείας καὶ ἀπέδιδον μεγάλους τίτλους, τοὺς ὁποίους ὁ Αὔγουστοσδὲν ἐκαταλάμβανε καθόλου.

Αὐτό, ὡς φαίνεται, τὸ πρόσωπον τοὺς ἀπεκρίνετο μὲ μίαν φωνὴν ἠρεμωτέραν καὶ καθαρωτέραν καὶ μὲ ὕφος σύντομον καὶ ἐπιτακτικόν. Ἡ φωνὴ αὕτη ἐπλησίασε πρὸς τὴν θερμάστραν καὶ ὁ Αὔγουστος τὴν ἄκουσε νὰ λέγῃ χαμηλοφώνως: «Θαυμάσιον!» Ὁ κρυμμένος μικρὸς ἐλησμόνησε τοὺς φόβους του, ἀπὸ τὴν χαράν, τὴν ὁποίαν ᾐσθάνθη ἀκούων ποῖον θαυμασμὸν ἐπροκάλει εἰς μίαν τέτοιαν μεγαλούπολιν ὁ ἀγαπητός του Χιρσφῶγκελ. «Ἐξαίσιον!» εἶπεν ἐκ νέου ὁ ἄγνωστος τρίτος, ὅστις ἐφαίνετο ὅτι περιειργάζετο λεπτομερῶς τὴν ἐξωτερικὴν διακόσμησιν τῆς θερμάστρας καὶ ἐξήταζε τὰς εἰκόνας καὶ τὰς ἐπιγραφάς της.

— «Ἀναμφιβόλως κατεσκευάσθη κατὰ παραγγελίαν τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιλιανοῦ», εἶπεν ἐπὶ τέλους πρὸς τοὺς ἐμπόρους.

Ὁ Αὔγουστος ἐκράτει τὴν ἀναπνοήν του καὶ διὰ νὰ ἀκούῃ καλλίτερον καὶ διὰ νὰ μὴ κάμῃ κανένα κρότον, ὅστις θὰ ἐπρόδιδεν ὅτι ἐντὸς τῆς θερμάστρας κρύπτεται κάτι ζωντανόν. Καὶ ἡ καρδία του πρὸς στιγμὴν ἐσταμάτησεν, ὅταν ὁ ἄγνωστος ἤνοιξε τὴν θύραν τῆς θερμάστρας, διὰ νὰ ἐξετάσῃ τὸ καλλιτεχνικόν της σκάλισμα καὶ ἔρριψε μὲν ἓν στιγμιαῖον βλέμμα ἐντός, ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς θερμάστρας ἦτο τόσον σκοτεινόν, ὥστε δὲν διέκρινε τίποτε. Ἐπὶ τέλους ἔκλεισε τὴν θύραν ὁ ἄγνωστος καὶ ἀπομακρυνθεὶς ὀλίγα βήματα, ἤρχισε νὰ συζητῇ μὲ τοὺς ἐμπόρους. Ἡ συνομιλία αὕτη διήρκεσεν ἀρκετὴν ὥραν, ἀλλ' ὁ Αὔγουστος πολὺ ὀλίγα ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ ἀπὸ τὰ λεχθέντα, πρῶτον διότι ὁ τρίτος ὡμίλει μὲ προφορὰν ὅλως διόλου διαφορετικὴν ἀπὸ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν μετεχειρίζοντο οἱ κάτοικοι τοῦ Τυρόλου, καὶ δεύτερον, διότι ὡμίλει μᾶλλον χαμηλοφώνως. Μόνον διέκρινεν ὁ Αὔγουστος τὸ ὄνομα «βασιλεὺς» καὶ τὸ ὄνομα κάποιου νομίσματος τῆς Βαυαρίας. Ἐπὶ τέλους, ὁ ἄγνωστος ἀνεχώρησε, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἑνὸς ἐμπόρου, ἐνῷ ὁ ἄλλος ἔμεινεν ὀπίσω διὰ νὰ ἀσφαλίσῃ καὶ πάλιν τὰ παραθυρόφυλλα καὶ μετὰ τοῦτο ἐδιπλοκλείδωσε τὴν θύραν καὶ ἀπῆλθε.

(ἀκολουθεῖ)

